БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериннің,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1928 чылда үндезилеттинген

1954 ОКТЯБРЬ 28 ЧЕТВЕРГ № 215 (3152)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Бешки беш чыл планының хуусаа бетинде күүселдези дээш социалистиг чарышка чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алынар! Улус ажыл-агыйын улам ынай көдүреринин болгаш совет улустун чаагай байдалын бедидерининң үндезини—күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүү дээш бүгү улустун шимчээшкинин калбартыылы!

(Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнга СЭКП ТК-ның ныйгырыгларындан).

Ажылчыннарның мергежилин үргүлчү бедидер

Партияның XIX съездизиниң бешки беш чыл планының талазы-биле директиваларында бүдүрүлгениң болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң хемчээлиниң өзүлдезиг-биле кады улус ажыл-агыйынга ажылчыннар болгаш албан-хаакчыларның саның 1950 чылдаазы-биле дөмейлээрге 1955 чылда 15 хуу чедир көвүдедирин баш удур көрген.

Үлетпүр бүдүрүлге черлерин чаа ажылчын кадрлар-биле четчеләри кадрларны өредир дугайында могаг чок сагыш салырын негеп турар. Коммунизмче шилчиишкинни белеткээриниң кол негелделериниң бирээзи болза, ажылчыннарның мергежилин инженер-техниктиг ажылдакчыларының деңнелинге чедир көдүрери болур. Нинтилелдің кежигүннери нинтилелдің хөгжүлдезиниң идепкейлиг ажылдакчыдары болуп алырынга четчи бээр эртемни алыр аргалыг болзун дээш олар күш-ажылдың туруп турар хуваалдазының уҗурундан бүгү назынында кандыг бир чаңгыс профессияга чыпшына берген турбайн, харын профессияны хостуг шилип алыр аргалыг болзун дээш нинтилелдің бүгү кежигүннеринге оларның күш-шыдал болгаш угаан бодал аргаларының бүгү талалыг хөгжүлдезин хандырып бериптер нинтилелдің шак ындыг культурлуг өзүлдезин чедип алыры Коммунистиг партиясының болгаш Совет чазактың кол сорулгазы болуп турар.

Совет күрүне кадрларны белеткээриниң болгаш оларның мергежилин бедидериниң талазы-биле канчаар-даа аажок улуг ажылдарны чорудуп турар. Күш-ажылдың курлавырларының системазынга база үлетпүр бүдүрүлге черлеринге чыл бүрүде үлетпүргe ажылдаар чүс-чүс муң мергежилдиг чаа ажылчын кадрларны белеткеп турар болгаш миллион-миллион ажылчыннар боттарының мергежилин ажыл шагын үеспейн турган, бедидип ап турарлар. Тыва автономнуг областың аныяк үлетпүрү бүдүрүлге чорудулгаларының нарын аргаларын шиңгээдип алган мергежилдиг чаа кадрларлыг болуп турар. Тываның Совет Эвилелиниң хөй национаддыг акыдуңма өг-бүлезинге киргениниден бээр 10 чыл оюнга холбаштыр ажыткан область делгелгезинде областың үлетпүрүнүң улуг чедиишкиннерин көргүскен. Бистің бүдүрүлгеде-висте бодунуң профессиязын мергежилдиг өренип алган национал кадрларның саны база чыл белген тудум-на өзүп турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидип, бедик шынарлыг продукцияны бүдүрүп турар мергежилдиг кадрлар хөй. Анаа ажылчындан алдарлыг мастерге чедир дешпээн «Тыва тудуг» трестизиниң дашчылары Василий Цуканов, Оюн Калзан, штукатуржу Пичугина, алгы заводунуң мастери Хүүрекпен, ыяш заводунуң пилорамщиги Тамбиль, Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агый черинниң лоцманы П. Тоңгак, Сарыг-Септиң үлетпүр комбинадының дирганы И. Ворошилов, быжыкчы В. Ермаков болгаш өскелериннедаа аттары сураглыг апарган.

Кадрларның бүдүрүлге техниктиг өредилгезин эжижидери, оларның мергежилин сайзырадыры ам үеде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улам-на бедидериниң чугула чүүлү болур. Мергежилди соксаал чок бедидери—ажылчыннарның техниканы чөп ажыглаарынга, бүдүрүлге чорудулгаларын дүргедедиринге болгаш ооң дузазы-биле продукцияны үндүрерин каш катап көвүдедир арганы берип турар. Ынчаарга мооң-биле кады ажылчыннарның мергежилин бедидер чорук бүдүрүлгеге чогаадакчы болгаш рационализаторжу чорукту калбаа-биле нептередиринге, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге болгаш продукцияның шынарын эжижидеринге эргежок чугула үндезин болур. Ындыг турбуже бо чугула сорулганы чедир үнелевейн, ону ийиги чергении кыдыр билип турар бүдүрүлге черлериниң удуртукчулары, партия, комсомол болгаш ажыл-агый организациялары бар.

Чижээ, «Тыва тудуг» трестизиниң (эргелекчизи эш Нестровский, партия организациязының секретары эш Лепешкин) коллективинде ажылчыннарның техниктиг өредилгезин багай организастаан. Трестің кол инженери эш Трещенко ажылчыннарның мергежилин бедидеринче сагыш салбайн турар. Ажылчыннарның профессиязының зайы-биле тургускан белгүмнер ажылдавайн турар. Мурнакчыларның дүргүлгазын нептередир ажылды куду деңнелде тургускан. Ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның ажыл, амыдыралының, дугайында администрация чери сагыш салбайн турар. Бо чоруктуң хараазы-биле ажылчыннарның үнер, кирер чоруу трестиде хөй. Чүгле 1953 чылдың иштинде безин трестен 100 ажыг кижи үнген. Оларның хөй нуруузу тускай өредилге черин доосхан аныяк кадрлар болур. Кызылдың авторотазында байдал база ооң дээредевес. Кичээлдер хаая чоруп турар болгаш ооң шынары бүдү. Авторотаның техноругу коммунист эш Зубков негелде чок болуп, техниктиг өредилгени удуртурун кошкаткан. Тускай эртемниг чаа, аныяк кадрларның ажылынга таарымчалыг байдалды тургуспаан. Ажылчыннарның билиин, оларның мергежилин бедидер ажылды Элегестиң хөмүр даш шахтазында база күду деңнелде тургускан. Мооң хараазы-биле чамдык шахтөрларда боттарының кылып турар ажылының бөдүүн техниказын безин билбес чүүлдер бар. Үстүнде ышкаш четпестер Кызылдың мебель фабриказында, АТК-ның септелге мастерскаязында, электри станцияда, тууйбу заводунда болгаш өске-даа бүдүрүлгелерде бар.

Районнарның үлетпүр комбинаттары кадрларның мергежилин, оларның нинти билиин бедидеринче боттур бичээнгейни салбайн турар. Бай-Хаактың үлетпүр комбинады техниктиг өредилгени чыл бүрүде организастап турза-даа ооң херек кырында боттандырылгазынче сагыш салбайн келген. Коллективте үр чылда ажылдап, бодунуң мергежилин практиктиг ажылдарының дуржулгазы-биле байдып ап турар ажылчыннарның теоретиктиг билиин бедидеринге дузалавайн, оларның разрядын өрүлетпейн турар. Туранның, Чадаананың үлетпүр комбинаттары ажылчыннарның билиин болгаш мергежилин бедидер бөлгүмнү организастаарда өөрензе чогуур кижилерниң эртем билиин барымдаалавайн, эки-тура барымдаалар принципти хажыдып турганының фактылары хөй. Бо ышкаш күүлдер чамдык ыяш ажыл-агый черлеринде база ховар эвес. Тожу районнуң Сыстыг-Хемде ыяш ажыл-агыйы улуг бүдүрүлгелерниң бирээзи болуп турар. Ыпчалза-даа коллективте ажылчыннарның мергежилин бедидериниң ажылы чорбаттаан.

Чолаачыларның мергежилин бедидериниң талазы-биле областың транспорт организацияларының ажылдап турары сула. Кызылдың автотранспорт конторазында чолаачыларның мергежилин бедидериниң бөлгүмү сөөлгү үеде ажылын кошкаткан. Мооң хараазы-биле чамдык чолаачыларның талазында машинаның тургузуун ханы билбес күүлдер бар. Ол чоруқ кандыг бир техниктиг көрүлдениң четпезинден машиналарның орукка чораан үрелиринге чедирип турар. Чолаачылар боттарының ажылдап турар машиналарынга кам чок, ону ажыглаарының техниктиг чуруумнарын сагывайн турарындан озал-ондакка таваржыры, машиналарның чогуур хуусаазынга четпейн чораан ажылдан үнер таварылгалары ховар эвес. Мындыг янзы байдалдар Кызыл-Мажалык, Чадаана АТК-ларында болгаш Кызылдың автобазазында база бар.

Үлетпүр бүдүрүлге черлеринде болгаш транспорт организацияларында партия, комсомол, профэвилел болгаш өске-даа хөй-нинти организациялары ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның мергежилин, оларның нинти билиин бедидер ажылды чугулалавайн, чүгле бүдүрүлге планын күүседиринче далажып, чаңгыс талалап турар. Бүрүненің берген планныг онаалгаларының чедиишкинниг күүселдези, продукцияның шынарын бедидери болгаш бүдүрүлгениң орулгалыг болуру хамыктың мурнунда ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның мергежилин үргүлчү бедидериндеп улуг хамааржыр деп чүвени утуп болбас ужурлуг. Ажылчыннарның билиин болгаш мергежилин бедидери оларның амыдырал байдалын эжижидери-биле болгаш культурлуг деңнелин бедидери-биле үзүлбес холбаалыг. Ынчангаш партия, комсомол, профэвилел организациялары, администрация чери ажылчыннарның амыдырал чуртталгазынче онза сагышты салып, оларның билиг бедидип алырынга таарымчалыг байдалды дургузар ужурлуг. Ажылчын кадрларның билиин болгаш мергежилин бедидеринге бүдүрүлгеден хоорулбайн тургаш өөренир арганың дыка улуг ужур-дузалыын практика көргүскен. Бистің ажылчын кадрларывыстың мергежилин инженер-техниктиг ажылдакчыларының деңнелинге чедир көдүрериниң улуг хөрээнге хамыктың мурнунда бүдүрүлге черлериниң удуртукчулары, коммунистер болгаш комсомолчулар боттарының бүгү күштерин болгаш аргаларын харам чок бээр ужурлуг.

8 миллион гектар кур болгаш куруккан черлер аңдартынган

АЛМА-АТА. Казах ССР-ниң Көдээ ажыл-агый болгаш Совхозтар министерстволары кур болгаш куруккан черлер аңдарылгазының талазы-биле ажылдарның түңнелин үндүрген. Бо чылдың дургузунда республиканың колхоотары, МТС-тери болгаш совхозтары 8 миллион 2222 гектар кур болгаш куруккан черлерни аңдарган. Колхозтар болгаш МТС-тер күрүне планын 132,2 хуу күүсеткеннер. Республиканың совхозтары планын 121,4 хуу күүсеткен.

Кур болгаш куруккан черлер аңдарылгазы үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

Азербайджан ССР. Хачмаскинин консерва заводу эрткен чылдагызындан 10 миллион хөй консерваны кыдып үндүрер. Коллектив чыл планын декабрь 5-ке чедир күүседир деп хүлээлге алган.

Чурукта: томат цехинде. Мурнуку одуругда (солагай талазындан оң талазынче): цех начальниги Ш. Шенгелая, химик Н. Романчукова болгаш эзлчег инженери А. Исмайлов.

Фото **Ф. Шевцовтуу.** СЭТА-ның пресслишези.

Беш чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш

Москваның Владимир Ильич аттыг электромеханика заводунуң коллективи Улуг Октябрьниң 37 чыл оюнга бүдүрүлгечи улуг чедиишкиннер-биле ужуражып турар. Бүдүрүлгениң ажылдакчылары чыл программазының болгаш бешки беш чыл планының онаалгазының хуусаа бетинде күүселдези дээш улам-на өзүп турар күш-биле демисежип турар.

Ол талазы-биле дыка улуг чедиишкиннер чедип алдынган. 1950 чылдың деңнелиг-биле алырга, бараанныг продукция бүдүрүлгези бүдүн чартык ажыг катап улгаткан. Үш чылдың болгаш 9 айларның дургузунда пландан ажыр чүс-чүс электромашиналарны белеткеп кылган. Бешки беш чыл планының эгезинден бээр чаа электро-шимчедикчилерниң 200 ажыг хевирлериниң бүдүрүлгезин шиңгээдип алган, хеп чуур машиналарның болгаш кодээ ажыл-агыйга херектиг генераторларның бүдүрүлгезин эжижиткен.

Бүдүрүлге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезиниң талазы-биле беш чыл планының онаалгазын 20 ажыг хуу ажыр күүсеткен.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге улуг рольду биче механизмнерниң массалыг нептередиишкини ойнаан. Бүдүрүлгеде барык-ла ийиги станок бүрүзүн дүргедеткен методче шилчиткен.

Үш чыл болгаш 9 айларның дургузунда муң ажыг ажылчыннар боттарының беш чыл планының нормаларын күүсеткеннер.

Заводтуң коммунистери бодунуң хуралынга беш чыл планының хуусаа бетинде күүселдезиниң дугайында айтырыгны чугаалашпышаан, бешки беш чыл планын 1955 чылдың июнь 1-ге чедир күүседири дээш демиселди калбартыр деп санаалды бергеннер.

(СЭТА).

Күрүненің ыяш камгалалының куржаанда

АСТРАХАНЬ, октябрь 19. Волганың ийи эриктерин дургаар 200 километр ажыг Саратов—Астраханьның күрүненің ыяш камгалал куржаа шөйлүп чоруткан. Кургаг ховуларга эки тааржып үнген биче бүрүлүг вяз, ногаан ясень, акация чамдык черлерде бедии 7—10 метр чедип турар. 400 гектар хире шөлде ыяштарның шыпыктары тутчу берген. Бо черлерде дилиндек волга бассейннериң элезинден идегелдиг камгалал болуп турар. Ыяш камгалал куржаның ачыны-биле кышкы үеде харның дески чыглыры болуп турар.

Куржаглар чоогунда туруп турар Карабялинский, Енотаевский, Сасыкольский хову суурларның болгаш өске-даа районнарның чурттакчылары чаа аргаларда чедип келген болгаш уя кылып турар куштарны, коданнарның көстүп келгенин хайгаарап турар.

Механизастатынган ыяш ажыл-агый черлери Улуг Октябрьниң 37 чыл оюн төлептиг уткууру дээш чарышпышаан, ыяш культуралары ажаарының чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен. 27 муң гектарның пок үнүштерин үзүткен чок кылган, одуругларга болгаш одуруглар аразынга чымчадылганы чоруткан.

(СЭТА).

Шериг албанындан халашкан дайынчылар чаа тараалаң совхозтарже чоруп турар

Октябрьның 22-де ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозунуң коллегиязынга алдар сураглыг Кантемиров дивизияның курлавырже үнүп турар бөлүк солдаттарының болгаш сержантыларының чагаазының коллективтиг чугаалажып көрүүшкүнү болган. Кокчетав областың Чкаловский районунда организастап турар чаа совхозче ажылдаары-биле оларны шуптузун кады чорударын болгаш ол ажыл-агыйны «Кантемировчу» деп адаарын олар дилеп турарлар.

Чагаада бижип турары болза, кантемировчу дивизия чаа совхозту шефка алырын болгаш курлавырже үнүп турар дайынчылардан бедик билиглиг ажылчыннар-биле ол совхозту четчелеп бээрин хүлээнип турар.

Коллегияның хуралынга дивизияның төлөөлекчизи олурушкан. Күр черлерже чоруп турарлар идегелди шынзыктырар болгаш кантемировчуның бедик адын бедии-биле туар деп чүве чугаалаан улуг лейтенант Бишенков биле биче сержант Баипов олар медеглээннер.

Оон соонда чаа организастанып турар совхозтуң директору эш Виноградный чүве чугаалаан, чаа совхозтуң адын дивизияның ады-биле адаар деп кантемировчуларның дилээн деткээн.

Министерствонуң коллегиязы патриотчу эгелээшкинни изин-биле чүүлдүгүнүп көргөн. Чаа организастатынып турар совхозка «Кантемировчу» деп атты тыпсыр деп шиитпирни үндүрген.

Казахстанның, Уралдың, Сибирьниң, Поволжьениң кур болгаш куруккан черлеринде тургустунуп турар чаа тараалаң совхозтарже ажылдаып чорударын дилеп турар курлавырже үнүп чоруп турар дайынчыларның он-он чагаалары өске-даа кезектерден болгаш салбырлардан ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозунда кээп турар.

Механизатор болгаш тудугнуң тускай эртемниг эрги дайынчыларның баштайгы бөлүү кур черлерни ажыглалга киириш алырының районнарынче чоруткан.

(СЭТА).

Ташкентиниң трикотаж фабриказының коллективи кылыгларның чаа хевирлериниң бүдүрүлгезин чедиишкиниг шиңгээдип ап турар. Бо чылын бүдүрүлгеге 30 ажыг модельдерни нептереткен.

Чурукта: фабриканың боттонн цехи. Эзлчег начальниги В. Кунакова ук аргыкчызы А. Абидованың кылганы продукцияның шынарын хынап көрүп тур.

Фото **Л. Портернии.** СЭТА-ның пресслишези.

Таджик ССР-ниң Дээди Совединин байырлыг сессиязы

СТАЛИНАБАД, октябрь 23 (СЭТА). Республиканың тургустунганының чээрби беш чыл оюн таварыштыр, Таджик ССР-ниң Дээди Совединің байырлыг сессиязы болган. Таджик ССР-ниң Дээди Совединің депутаттары болгаш хөй санныг аалчылар—үлетпүрүнүң болгаш кодээ ажыл-агыйының мурнакчылары, эртем, культураның, уран-чүүлдүң ажылдакчылары, Совет Эвилелиниң акы-дуңма бүгү республикаларының төлөөлери байырлалдыы-биле каастап шимеп каан таджиктиң опера болгаш балетта театрын доллур олурупкан турган.

Индий-совет культура нинтилелиниң төлөө кежигүннери, англи-совет найырал нинтилелиниң президентизи, «Улустар аразынга тайбыңны быжыдары дээш» делегейниң Сталинчы шаналдың лауреаты доктор Хьюлетт Джонсон сессияда олурушкан.

Таджик ССР-ниң Дээди Совединің даргазы Б. Джабиров доңчу эге сес-биле сессияны ажыткан.

Таджик Совет Социалистиг Республиканың 25 чыл оюнуң дугайында Таджик ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинің даргазы Р. Расулов илеткел кылган.

Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле республиканың улус ажыл-агыйының болгаш культураның хөгжүлдезинде таджик улустуң чедип алган улуг чедиишкиннериниң дугайын, улуг орус улустуң болгаш Совет Эвилелиниң өске акы-дуңма улустарының таджиктерге көргүскен улуг дузаламчызының дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының орулакчызы А. Н. Косыгин сессияга чүве чугаалаан.

ССРЭ-ниң Дээди Совединің Президиумунуң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, СЭКП Төп Комитединиң Таджик ССР-ниң Дээди Совединге, Министрлер Чөвүлелинге болгаш Таджикистанның Коммунистиг партиязының Төп Комитединге чедирген байырын эш Косыгин номчуп дыңнаткан.

Олурушканнар чедирген байырны диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткуп алган.

ССР Эвилелиниң Дээди Совединге, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединге байырлыг чагааны сессияның киржикчилери улуг көдүрүүшкүн биле хүлээп алган.

Акы-дуңма эвилелдешкен республикаларның төлөөлериниң удуртукчуларының чугааларын сессияның киржикчилери изин-биле уткуп ап турган.

Доктор Хьюлетт Джонсон сессияга байыр чедирип чүве чугаалаан.

(СЭТА).

Таджикистанда байырлаашкын

СТАЛИНАБАД, октябрь 24. Бодунуң республиказының кайгамчыктыг чээрби беш чыл оюн таджик улус өөрүшкүлүг болгаш байырлалдыг демдеглеп турар. Совет Таджикистанның хоорайлары болгаш суурлары байырлалдың каас шимелдери-биле шыптынып турган.

Республиканың найыслалы Сталинабад чараш. Чайгы хевээр изиг хүннүң чайынныг хереллерінге ооң байырлалдыг каасталгазы онза чараш болуп көстүп турар.

Бөгүн эртенден эгелээш кудумчуларда өөрүп байырлаан улустар долган. Шөл байырлалдыг чараш. Төп индирниң кырында — ССРЭ-ниң күрүне тугу, бүгү он алды республиканың туктары. Таджик ССР-ниң чээрби беш чыл оюн демдеглээрибиле бөгүн маңаа шериг парады болгаш Сталинабадтың ажылчы чоннарының чыскаалы болган.

Эртенгиниң 10 шак. ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының орулакчызы А. Н. Косыгин, Таджикистанның Коммунистиг партиязының ТК-ның секретары Б. Гафуров, Таджик ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Д. Расулов, Таджик ССР-ниң Дээди Совединің Президиумунуң даргазы Н. Додхудоев, министрлер, Таджик ССР-ниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединің депутаттары, акы-дуңма эвилелдешкен республикаларның төлөөлериниң удургукчулары индир кырынче үне берген. Үлетпүр бүдүрүлгелерниң мурнакчылары, эртемниң болгаш культураның ажылдакчылары, акы-дуңма республикаларның төлөө кежигүннери, база ол ышкаш Индиядан аалчылар, доктор Хьюлетт Джонсон олар база киришкен.

Шериг парадының соонда чыскаал эгелээн, аңаа чүс бежен муң хире кижи киришкен.

Таджикистанның найыслалын ажылчы чоннарының байырлалдыг чыскаалы Коммунистиг партияга болгаш Совет чазакка таджик улустуң улуг ынакшылынын, бистің чуртувуска коммунизмниң типлелгезиниң хөрээнге бүгү күштерин бээринге беленинің херечизи болган.

(СЭТА).

Литва ССР. Панемунский районнуң «Эжерелис» деп торф будурулгезиниң ажылчын суурунга сөөлгү ийи чылдың дургузунда дыка хөй чурттала бажыннарын, чунар бажынны, уруглар яслизин тутган.

Чурукта: ажылчын суурда уруглар яслизи.

Фото **М. Огайныы.** СЭТА-ның пресслишези.

„Тарту“ пароходтуң экипажын шаннааны

Октябрь 11-ден 12-же дүнезинде Голландияның эриктеринге «Фольга» деп норвег танкер мина кырынче халды бергенин парлалгага дыңнадып турган. Ооң түңнелинде өрт үнген. Айылга таварышкан суднонуң дузаламчы дугайында кыйтырыынга капитан Б. Данилевскийниң командылалы-биле чүүк чүдүрер «Тарту» деп пароходтуң далайжылары бир дугаарында келген. Олар үш шак дургузунда от-биле кызымаккай демиселди чоруткан. Норвег танкер болгаш ооң экипажи камгалатынган.

Танкер, «Фольганы» камгалап турар үезинде эрес, маадырлыг чоруктарны көргүскени дээштің колдуунда аныяктардан тургустунган совет «Тарту» пароходтуң команда кежигүннерин ВЛКСМ ТК Хүндүлел бижиктер-биле шаннаан.

(СЭТА).

Чаа агротехниканың өөредилгези

КУРГАН, октябрь 22. Үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстарның кичээлдеринге белеткел областың колхоотарында дооступ турар. Курстарга 15 муң ажыг кижи өөренир апаар, эрткен чылы 9 муң кижи өөренип турган. Курстарны МТС-тің агрономнары болгаш зоотехниктери удуртур. Практиктиг кичээлдерге, Бүгү-эвилелдің көдээ ажыл-агый делгелгезинің киржикчилериниң дуржулгазын дамчыдып бээри программаларда улуг хайгаарал салдынган. Колхоз будурулгеэнинің чаартыкчызы Т. С. Мальцевтің сүмелээни, хөрүүнү болбаазырадырының чаа системазын өөренири болгаш нептередири программаларда улуг черни эжеләәр. Мальцевтің номнарын районнарның болгаш көдээ магазиннерже чоруткан. Ооң аңгыла дыңнакчыларга дузаламчы кылдыр хөрүүн болбаазырадып ажылдаар чаа чепсектер дугайында брошюраларны, чаа агротехника дугайында плакаттарны парлап үндүрерінге белеткеп турар.

Дешпилгелиг агротехниканы өөренирибиле Шадринск районнуң «Ленинниң чаттыглары» колхозтуң ховуларынга шуут массалыг экскурсиялар кылыры телевилетинген.

(СЭТА).

Дагларда малчыннарның суурлары

НАРЫН. Далай деңнелинден үш чарык муң метр бедикте Аксайның дагларында Кемеченің малчыннарының сууру тургустунган. Ында тудугнуң улуг ажылдары чорутунуп турар. Октябрь 19-та аңаа эмнелге бажының ажыглалга киирген, магазин туттунуп турар. Суурда хөй квартиралыг чурттала бажыннары, метеорология станциязы, ветеринария амбулаториязы бар. Улуг Октябрьнің байырлалында бүгү чурттала болгаш албан черинің бажыннары электри чырыын алыр. Библиотека, клуб, кино үндүрер чер дерітинин турар.

Малчыннарның суурлары ол ышкаш Арпаның болгаш Кара-Куджурнуң шыныаларының бедик даглыг одарларында тургустунуп турарлар.

(СЭТА).

Франциянын, Великобританиянын болгаш АКШ-тын чазактарынга
СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ НОТАЗЫ

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов октябрь 23-те Франциянын элчини дээрги Л. Жокту, Великобританиянын элчини дээрги У. Хэйтерни болгаш АКШ-тың элчини дээрги Ч. Боленни хүлээп алган болгаш Франциянын, Великобританиянын болгаш АКШ-тың Чазактарының 1954 чылдың сентябрь 10-да нотазынга харыы болуп турар Совет Чазактың нотазын оларга тывыскан.

Франциянын Чазааның 1954 чылдың сентябрь 10-да нотазының текстизин болгаш Совет Чазактың 1954 чылдың октябрь 23-те нотазының текстизин мооң адаанда парлады.

1954 чылдың сентябрь 10-да
ФРАНЦИЯНЫҢ ЧАЗААНЫҢ НОТАЗЫ

Франциянын элчин чери Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Даштыкы Херектер Министерствозунга болдунуң хүндүткелин херечилеп турар болгаш аная дараазындагы түүлдү дыңнадыр алдарлыг болду.

1—Америк болгаш британ Чазактарбиле, Соңгу-атлантика керээзиниң организациязының кежигүннери—өске-даа чазактар-биле, австри чазак-биле болгаш Герман Федералдыг Республиканың Чаза-биле сүмележип тургаш, Француз Чазак Совет Чазактың июль 24-те нотазын, а ол ышкаш ол чазактың мурнундан август 4-те аас-биле кылдынган дыңнадыгны ынчаңгейлиг өөренip көрген.

2—Ол дыңнадыглар өзугаар Совет Чазак Берлин чөвүлел хуралынга ханы чугаалажып көрүлдениң түүлү болган бодунуң саналдарын база дагын эгелеп турар-дыр. Француз Чазак Европага айыыл чок чоруктун айтырыының онза характерлиин хүлээп турар, ынчалзаалаа ол айтырыг бүгү сонуургалдыг чүүртарның код эрге-ажыктарын хүндүлээр өзу турда, чүгле ынчан ажыктыг кылдыр көрүнген турун болур. Европага айыыл чок чорук Совет Чазактың саналдап турары янзылыг ниити дугуржулгага ат салырының аргазы-биле чедип алдынган турун шылавас ийик. Ол болза, тодаргай айтырыгларны шиитпирлээнинiң түннелинде чүгле чедип алдынган турун болур, оларның иштинден эңне соңгаарладып болбазы герман болгаш австри айтырыглар болуп турар.

3—Совет Чазак атлантика организациязын «агрессчи шериг бөлүглежиишкини» болуп турар деп база дагын бадыткап турарын Француз Чазак демдеглеп тур. Каттышкан Нацияларның Организациязының Уставынга бүрүн дүгжүп турар шуут камгаланыкчы сорулгалыг Соңгу-атлантика керээзиниң организациязы Чөөн Европага күштүг чепсеглетинген совет бөлүглежиишкинниң тургустунганынга холбаштыр 1945 чылда тыштып келген айыылга удур Барыын чүк демократияларының болдунар камгалолы кылдыр тургустунган. Соңгу-атлантика керээзиниң организациязы болза ниити күзел чүткүлдүг болгаш чүгле шериг талазының-даа эвес белдирлер-биле каттышкан күрүнелериниң ам хостуг ассоциациязы болур. Ол керээни өскертириниң-даа дугайында, оортан ойталаарының-даа дугайында чугаа чоруп шылавас ийик.

4—Барыын Европаның өске-даа тайбың күрүнелерин каттыштырып турар камгалад системазынга—Чөөн Германияны латап чепсеглээнiниң соонда хөй үе-шаг эрткеже болуп турар—Герман Федералдыг Республиканың каттыжыышкыны Европаның айыыл чок чоруунга кыжаныг болуп турарындан ырак, ол болза, кыжаныышкынга азы күштү хереглээринге кандыг-даа бот-тускайлаң башкарылганы болдурбас сорулгалыг. Ол каттыжып кирнишкин Германияның бүгү кожаларыпга-даа, Германияның бодунга-даа болгаш Европага ниитизи-биле-даа, айыыл чок чоруктун эң дээре дээн магадылалы болуп турар.

5—Совет Чазак июль 24-те бодунуң нотазынга-даа, август 4-те аас-биле дыңнадыынга-даа герман айтырыгны шиитпирлээринге чаа саналдарны киирбээн. Айыыл чок чоруктун дугайында керээниң Совет төлевилелин өзугаар алырга, Германияның амгы туруп турар чарлыышкыны герман үлустун күзел-чүткүдериңге чөрүштүр хевээр артар ийик. Германия хостуг чоруктун байдалдарында болдунар-ла шаа-биле эң дүрген катап каттышкан турар ужурлуг деп француз Чазак бодунуң талазындан санап тур. Ол каттыжышкын улустар аразының контролю-биле бүгү Германияга чүгле хостуг соңгулдаларның оруу-биле боттанган туруп болур. Француз Чазак ол соңгулдаларны дүрген организастаарының талазы-биле Берлин чөвүлел хуралынга барыын чүктүң үш күрүнелериниң киргени тодаргай планга үндезилээш чугаалажышкыннарны чорударынга мурнуку хевээр белен.

6—Европаның айыыл чок чоруунче оруктап бурунгаар шимчээшкинге эң бөдүүн базым австри айтырыгны дүрген шиитпирлеп таарыштырары болуп артып турар. Ооң-биле холбаштыр Француз Чазак австри күрүне керээзин чарары ону Совет Чазактың саналдап турары ышкаш Европага ниити таарыштырылгадан, Германия-биле тайбың керээзин чарарындан азы австри керээзинге хамаарылга чок өске кандыг-даа айтырыгдан хамаарышпас ужурлуг деп санал-оналды база дагын идередип тур. Берлинге Француз Чазак бир эвес Совет Чазактың саат чок чөпшээрежилгези болур болза, австри күрүне керээзин мурнунда маргылдаалыг болуп турган бүгү-ле чүүлдериң совет текстизин хүлээп алыр деп саналдаан. Ол саналды катап чорударынга ол белен. Бир эвес ындыг байдалдыг турда керээге ат салырынга Совет Чазак чөпшээрежир болза, 1943 чылдан эгелеп Австрияга аазатынган хамаарышпас чорукту болгаш хосталганы аваа эгидип бээр төлээде, дугуржулга дораан-на кылдынган турар ийик.

7—Чепсегленишкинни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле дугуржулга Европага айыыл чок чоруктун айтырыын ажыктыг кылдыр чугаалажып көрүнге эргежок чугула байдалды тургузарынга идигни чигзиниг чок бээр ийик. Атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң бүгү хевирлерин база массалыг узуткаашкынның чепсээнин өске-даа бүгү хевирлерин ажыглаарын болгаш бүдүрерин хоруглаар чорукту, а ол ышкаш аная чепсегленишкинни болгаш чепсектиг күштерни ниити дугуржулга өзугаар доктаатынган деннелге чедир харугда элээн кыпсырарын көрүп турар системаның хемчээлинге оларны ээлеп тудар чорукту чедип алырын Француз Чазак күзеп тур. Каттышкан Нацияларның чогуур адакы комитединге чоокта чаа чугаалажылгаларның үезинде Француз Чазак депшилгени чедип алырының аргазын берги дег саналдарны кедүрүп үндүрген. Ынчан Совет Чазак ол саналдарны кичээнгейге алыр деп бодаваан-даа болза, Француз Чазак таарымчалыг болгаш ажыктыг дугуржулганы дилеп тыварын оралдажыр апаар. Совет Чазак аная бодунуң идиг бериишкинин көргүзерин күзээр боор дээрзинге ол идегеп турар.

8—Херек кырынга шиитпирлеп таарыштырары Европага өзулуг айыыл чок чорукту доктаадып тургузарын болдунар аргалыг кылыр эргежок чугула болуп турар айтырыглар ындыг-дыр. Берлинге ханы чугаалажып көрүлдениң чорудулгазында азы Совет Чазактың сөөлгү дыңнадыгларында илеретинген түүлдерге көөрде дугуржулганың эң эки перспективалары турган болза, чаа чугаалажышкыннар чүгле ол таварылгада ажыктыг бооп болур ийик. Француз чазак ол янзы-бүрү айтырыгларның талазы-биле депшилгени чедип алыр төлээде, ооң шыдаары бүгү-ле түүлдери кылырынга мурнуку хевээр долу шиитпирлиг. Совет Чазак ол депшилгеге мындыг идиг бээрин күзээр дээрзинге ол идегеп турар:

а) ол дугайында Берлин чөвүлел хуралынга Француз, Англи, Америк болгаш Австри чазактарның санал кылганы, ам Француз Чазактың дагын кедүрүп турары мурнунда маргылдаалыг болуп турган түүлдериң совет редакциязы-биле австри күрүне керээзинге ат салырының аргазы-биле;

в) хостуг чоруктун байдалдарынга Германияны катап каттыштырарының оруунга бирги чугула үе-чада кылдыр Берлинге Француз Чазактың саналдааны хостуг соңгулдаларның базазынга чөпшээрешкеш.

Бир эвес ол угланыышкынга депшилге чедип алдынар болза, Француз Чазак ол айтырыгларны шиитпирлеп таарыштырарын доозары-биле болгаш ооң соонда Европага айыыл чок чоруктун өске-даа бүгү талаларын өөренip көөрү-биле Франциянын, Великобританиянын, Каттышкан Штаттарның болгаш Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Даштыкы Херектер Министрлериниң чөвүлел хуралын чыылдырар чорукка чөпшээрежиринге белен болур ийик.

Ооң-биле кады Француз Чазак Каттышкан Нацияларның рамкаларынга алдынган чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында чугаалажышкыннар дугуржулганы чедирип кээп болурун изии-биле күзеп турар.

1954 чылдың октябрь 23-те
СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ НОТАЗЫ

Франциянын Чазааның бо чылдың сентябрь 10-да нотазы-биле холбаштыр Совет Чазак дараазында түүлдү медеглээри эргежок чугула деп санап тур.

ССРЭ-ниң Чазаа июль 24-те нотазынга Европага коллективтиг айыыл чок чоруктун системазын тургузар дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү-биле ниити-европа чөвүлел хуралын чыылдырар деп Франциянын Чазаанга, а ол ышкаш Англияның болгаш АКШ-тың Чазактарынга саналдаан. ССРЭ-ниң Чазаа август 4-те от айтырыгны баштайгы чурум кылдыр дөрт күрүнелериниң Даштыкы Херектер Министрлериниң чөвүлел хуралынга чугаалажыры, а ол ышкаш герман айтырыгны көөрүн ол чөвүлел хуралга үргүлчүлээрин Франциянын, Англияның болгаш АКШ-тың Чазактарынга саналдаан.

Европага айыыл чок чоруктун айтырыын шиитпирлээринге идиг бээр сорулга-биле Совет Чазак «Европага коллективтиг айыыл чок чоруктун дугайында ниити-европа керээзиниң» талазы-биле бодунуң төлевилелин киирип, ооң-биле кады ол айтырыг талазы-биле өске-даа саналдарны көөрүнге беленин илереткен.

Европага коллективтиг айыыл чок чоруктун Европаның бүгү сонуургалдыг күрүнелериниң ниитилел болгаш күрүне тургузуундан хамаарылга чокка оларның күжениишкиннерин каттыштырарының оруу-биле тайбынны камгалаарын хандырар ындыг системазын тургузарын төлевилелде саналдап турар. Ниити Европа керээзиниң Совет төлевилелиниң үндезининде керээнiн киржикчин кандыг-даа күрүнеге кыжаныышкынга болгаш чепсектиг халдаашкынга удур ооң киржикчилериниң коллективтиг хөделиишкиннериниң принциви, а ол ышкаш экономика талазы-биле кады ажылдажылганың принциви салдынган. Ол чүл дээрге, кандыг-даа күрүнениң талазындан агрессияның кандыг-даа ораалдажышкыны агрессорга удур коллективтиг хемчегларни хереглээрин дораан болдура баэри болур.

Ынчангаш ниити-европа керээзиниң совет төлевилели Франциянын болгаш Польшаның, Англияның болгаш Совет Эвилелиниң, Европаның улуг болгаш биче бүгү күрүнелериниң айыыл чок чоруунун боттуг магадылалдарын болунда шингээдип турар. Ооң-биле кады ол болза, Германияның национал чаңгыс эвин катап тургузарынга, герман күрүнениң хостуг, тайбың хөгжүлдезинге эң таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар.

Европага тайбыны быжыглаарын херек кырында күзеп турар чаңгыс-даа күрүне Европаның өске күрүнелери-биле кады ажылдажылганы, ниити-европаның коллективтиг айыыл чок чоруунун ажыктыг системазын тургузарын таарымча чок кылдыр көрүп шыдавас. Совет Чазак кандыгыл дээрге, ол болза мурнуку хевээр европа күрүнелериниң чүгле дем каттыштырган күжениишкиннери Европага айыыл чок чорукту хандырып шыдаар аргалыг деп чүвени барымдаалап турар.

Француз Чазак ол совет төлевилелге удур бодунун дадагалзаашкынарын чугаалап турза-даа, Европага коллективтиг айыыл чок чорукту хандырарының талазы-биле бодунун кандыг-даа саналын киирбээн, Француз Чазак Европага коллективтиг айыыл чок чорукту хандырарының хөөнге чүгле бодунун салыышкынын киирбээн эвес, харын сөөлгү үениң фактыларының херечилеп турарын өзугаар алырга, Европага шериг бөлүглежиишкиннерин тургузарының оруу-биле чоруурун үргүлчүлеп турар.

Ооң-биле кады ооң амгы хевириинге ол бөлүглежиишкиннiң агрессчи характериниң дугайын хөй санныг фактылар херечилеп турбуже, камгалалдың сорулгаларын салып турар чүве дээн аян-биле Соңгу-атлантиканың шериг блогун Француз Чазак база дагын камгалап турар-дыр. Ол шериг бөлүглежиишкини хамыктың мурнунда Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чүүртарынга удур угланган деп чүвени Соңгу-атлантика блогунуң шериг удуртукчулары чажырбайын турар. Чөөн Европада «күштүг чепсеглетинген совет бөлүглежиишкин» бар деп чылдактар-биле ол блокту тургусканын шынзыктырар дээрзиниң сентябрь 10-да нотада бар болуп турарының ораалдажыышкыннары бир тээ ындыг бөлүглежиишкин херек кырында чок болуп турар болганда мырыңай барымдаа чок тур. Амгы үеде Барыын Германияны катап чепсеглээриниң планнарын боттандырарын болгаш ону Соңгу-атлантика бөлүглежиишкининге киириштиреринiң белеткелдерин чорудуп турарының ол фактызы чүгле ол бөлүглежиишкиннiң агрессчи чоруун улам ыңай күштелдиреринiң дугайында херек чоруп турарын бадыткап турар.

Бо байдалдарда шериг бөлүглежиишкиннерин тургузары Европага тайбыны болгаш айыыл чок чорукту быжыглаарынга идиг берип шыдавас дээрзинге Франциянын Чазаның кичээнгейин база дагын угландырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур. Европаның өске күрүнелеринге удур угланган европа күрүнелериниң ындыг бөлүглежиишкиннерин тургузары улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай күштелдиреринче апар чыдар болгаш Европага тайбыны быжыглаарының эрге ажыктары-биле шуут удурланышкак туруп турар. Ол орук-биле чорувушаан, Европага коллективтиг айыыл чок чоруктун системазының организациязынга киржирин ойталавышаан, Франциянын Чазаа Европага айыыл чок чоруктун эрге-ажыктарынга канчап-даа таарышпас ындыг политиканың уржуктарының харыысалгазын бодунга ап турардыр.

Европага айыыл чок чорукту хандырарынга герман айтырыгны таарыштырары шиитпирлиг ужур-уткалыг. Ол чүл дээрге, эн чугула болгаш соңгаарладып болбас сорулга болза Германияның чаңгыс эвин тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүне кылдыр катап тургузары база ооң-биле тайбың керээзин чарар дээни ол болур.

Бот-бодунга удурланышкак ийи кезек кылдыр ора тыртырган хевээр артпышаан, Германияны каттыштырарының сорулгазын шиитпирлээр чорукту соңгаарладып болбас. Европа күрүнелериниң национал айыыл чок чоруунун эрге-ажыктары база герман улустун бодунун эрге-ажыктары Европаның улустары каттышкан Германия тайбыңның каргыштыг дайзыннарының—герман милитаристериниң болгаш адаан негекчилериниң холунга кире бербейн, харын тайбың хөгжүдүнiң болгаш өске чурттар-биле чаагай кожа-хелбээ харылзааларны доктаадып тургузарының оруунга быжыы-биле туруп алыр дээрзинге бүүрелдиг болур төлээде, Германияны каттыштырарының дугайында айтырыгны шиитпирлээрин негеп турар.

Германияның чаңгыс эвин катап тургузарынга ниити герман хостуг соңгулдалар чорудары эргежок чугула деп Совет Чазак мооң мурнунда ышкаш санап турар. Чаңгыс аай Германия тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүне кылдыр катап төрүтүнер төлээде, ол соңгулдаларга герман улус бодунуң хостуг тура соруун илередир арганыг болур ужурлуг.

Дөрт күрүнелериниң Берлин чөвүлел хуралынга Германияның чаңгыс эвин катап тургузары-биле ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында дугуржулга чедип алдынмаан. Аная хамыктың мурнунда Барыын Германияны катап чепсеглээрин болгаш ол шериг бөлүглежиишкининге ону киирерин көрүп турар «европаның камгалал ниитилежилгезин», тургузарының планнары шаптыктаан. «Европаның камгалал ниитилежилгезин» тургузар дугайында керээни Франциянын Национал хуралының хүлээвээни Германияны каттыштырар болгаш кол сорулга-биле ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында айтырыгның талазы-биле дөрт күрүнелериниң туруштарының чоокшулажыышкынына арганы ажыктаан.

Совет Чазак үстүнде айытынган чаа бөйдалдарны барымдаалап тургаш, ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында Берлин чөвүлел хуралынга Англияның киргени болгаш Франция-биле АКШ-тың деткээни саналдарны база дагын көөрүнге беленин илередип тур. Ооң-биле Совет Чазак Совет Эвилелиниң чогуур саналдары база көрдүнген турар дээрзин барымдаалап турар.

Бир эвес кол сорулга Германияны тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге каттыштырары болур деп ол маргылдаа чок байдалды хүлээп көөрүп барымдаалар болза, бо айтырыг талазы-биле күрүнелер аразынга дугуржуушкун чедип алырының аргазы бар деп чүвени Совет чазак санап тур.

Ооң-биле холбаштыр ол дугайы бо чылдың октябрь 3-те Лондонга доозулган тос чүүртарның чөвүлел хуралының соонда, а ол ышкаш амгы үеде Парижте болуп турар чаңгыс талаланчак чөвүлел хуралдар-биле холбаштыр биллингир апарган Барыын Германияны катап чепсеглээриниң болгаш ону чамдык барыын чүк күрүнелериниң шериг бөлүглежиишкининге киириштиреринiң ол чаа планнарынче онза кичээнгейни угландырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур.

Герман милитаризмни катап тургузарын болдурбас дугайында Франциянын, Англияның болгаш АКШ-тың Совет Эвилелиниң бөлүглежиишкининге киирерин көрүп турар «европаның камгалал ниитилежилгезин», тургузарының планнары шаптыктаан. «Европаның камгалал ниитилежилгезин» тургузар дугайында керээни Франциянын Национал хуралының хүлээвээни Германияны каттыштырар болгаш кол сорулга-биле ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында айтырыгның талазы-биле дөрт күрүнелериниң туруштарының чоокшулажыышкынына арганы ажыктаан.

Совет Чазак үстүнде айытынган чаа бөйдалдарны барымдаалап тургаш, ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында Берлин чөвүлел хуралынга Англияның киргени болгаш Франция-биле АКШ-тың деткээни саналдарны база дагын көөрүнге беленин илередип тур. Ооң-биле Совет Чазак Совет Эвилелиниң чогуур саналдары база көрдүнген турар дээрзин барымдаалап турар.

Бир эвес кол сорулга Германияны тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге каттыштырары болур деп ол маргылдаа чок байдалды хүлээп көөрүп барымдаалар болза, бо айтырыг талазы-биле күрүнелер аразынга дугуржуушкун чедип алырының аргазы бар деп чүвени Совет чазак санап тур.

Ооң-биле холбаштыр ол дугайы бо чылдың октябрь 3-те Лондонга доозулган тос чүүртарның чөвүлел хуралының соонда, а ол ышкаш амгы үеде Парижте болуп турар чаңгыс талаланчак чөвүлел хуралдар-биле холбаштыр биллингир апарган Барыын Германияны катап чепсеглээриниң болгаш ону чамдык барыын чүк күрүнелериниң шериг бөлүглежиишкининге киириштиреринiң ол чаа планнарынче онза кичээнгейни угландырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур.

Герман милитаризмни катап тургузарын болдурбас дугайында Франциянын, Англияның болгаш АКШ-тың Совет Эвилелиниң чаңгыс талаланчак чөвүлел хуралдар-биле холбаштыр биллингир апарган Барыын Германияны катап чепсеглээриниң болгаш ону чамдык барыын чүк күрүнелериниң шериг бөлүглежиишкининге киириштиреринiң ол чаа планнарынче онза кичээнгейни угландырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур.

Герман милитаризмни катап тургузарын болдурбас дугайында Франциянын, Англияның болгаш АКШ-тың Совет Эвилелиниң чаңгыс талаланчак чөвүлел хуралдар-биле холбаштыр биллингир апарган Барыын Германияны катап чепсеглээриниң болгаш ону чамдык барыын чүк күрүнелериниң шериг бөлүглежиишкининге киириштиреринiң ол чаа планнарынче онза кичээнгейни угландырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур.

Герман милитаристериниң болгаш адаан негекчилериниң холунга кире бербейн, харын тайбың хөгжүдүнiң болгаш өске чурттар-биле чаагай кожа-хелбээ харылзааларны доктаадып тургузарының оруунга быжыы-биле туруп алыр дээрзинге бүүрелдиг болур төлээде, Германияны каттыштырарының дугайында айтырыгны шиитпирлээрин негеп турар.

Германияның чаңгыс эвин катап тургузарынга ниити герман хостуг соңгулдалар чорудары эргежок чугула деп Совет Чазак мооң мурнунда ышкаш санап турар. Чаңгыс аай Германия тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүне кылдыр катап төрүтүнер төлээде, ол соңгулдаларга герман улус бодунуң хостуг тура соруун илередир арганыг болур ужурлуг.

Дөрт күрүнелериниң Берлин чөвүлел хуралынга Германияның чаңгыс эвин катап тургузары-биле ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында дугуржулга чедип алдынмаан. Аная хамыктың мурнунда Барыын Германияны катап чепсеглээрин болгаш ол шериг бөлүглежиишкининге ону киирерин көрүп турар «европаның камгалал ниитилежилгезин», тургузарының планнары шаптыктаан. «Европаның камгалал ниитилежилгезин» тургузар дугайында керээни Франциянын Национал хуралының хүлээвээни Германияны каттыштырар болгаш кол сорулга-биле ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында айтырыгның талазы-биле дөрт күрүнелериниң туруштарының чоокшулажыышкынына арганы ажыктаан.

Совет Чазак үстүнде айытынган чаа бөйдалдарны барымдаалап тургаш, ниити герман соңгулдаларны чорудар дугайында Берлин чөвүлел хуралынга Англияның киргени болгаш Франция-биле АКШ-тың деткээни саналдарны база дагын көөрүнге беленин илередип тур. Ооң-биле Совет Чазак Совет Эвилелиниң чогуур саналдары база көрдүнген турар дээрзин барымдаалап турар.

Бир эвес кол сорулга Германияны тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге каттыштырары болур деп ол маргылдаа чок байдалды хүлээп көөрүп барымдаалар болза, бо айтырыг талазы-биле күрүнелер аразынга дугуржуушкун чедип алырының аргазы бар деп чүвени Совет чазак санап тур.

Ооң-биле холбаштыр ол дугайы бо чылдың октябрь 3-те Лондонга доозулган тос чүүртарның чөвүлел хуралының соонда, а ол ышкаш амгы үеде Парижте болуп турар

Сүт дужаалдазын болгаш садып алыышкынын дүрген доозар

СЭКП Кызыл райкому болгаш райкүүсеком күрүнеге дужаар сүт планын чогүүр үезинде күүседиринче чүгүлү сагыш салбайн келгенинден районнуң колхозтары күрүнеге сүт дужаалдазын дыка четпес чорудуп турар. Сүттү иштики хереглелдерге болгаш хойнак-арага кылырынга хөйү-биле чарыгдаар чорук колхозтарда эвээш эвес. Колхозтарның удуртукчулары, көдээ ажыл-агыйның түскай эртемниглери инектерден сүт саалдазын көвүдедир дугайында сагыш салбайн турар. Кызыл МТС-тің кол зоотехниги эш Седых колхозтар тос ай дургузында чеже хире сүт саап алганын билбес.

Колхозтар сүт садарынга алган авансыларын хаваннар чеминге ажыглаан. «Бай-Булун» колхоз турнепс-биле инектерни чемгербейн турар. Көк сула-биле болгаш сиген-биле немелде чемгерилге дугайында чугаалаваска безин, колхозтар чайын инектерниң дүн-хүн дургузунда одарын организаставаан.

Район тос ай дургузунда сүт саалдазының планын чүгле 57 хуу, а сүт садып алыышкынының планын 20 хуу күүсеткен. СЭКП райкому (секретары эш Ёнзак), район Совединин күүсекчи комитеди (даргазы эш Кара-оол) күрүнеге дужаар сүт планының күүселдезинин болгаш сүт садып алыышкынының чоруп турарының дугайында колхозтар даргаларының болгаш белеткел черлериниң ажылдакчыларының база көдээ ажыл-агыйның түскай эртемниглериниң чаңгызының-даа ылгекелчи дыннаваан.

«Тиилелге» колхоз 74 тонна сагган сүдүнден 34 тоннаны иштики хереглелинге чарыгдаан, ол колхозтуң удуртукчулары күрүнеге сүт садарынче улуг кичээнгей салбаан. Чкалов аттыг колхоз (даргазы эш Кульминаков) иштики хереглелдерге сүттү хөй чарыгдаарын эвээжеткеш, күрүнеге дужаар сүт планын күүсеткен болгаш 150 центнер сүттү белеткел черинге саткан. Ынчангаш бо колхоз күрүнеге сүт дужаар болгаш садар талазы-биле өске колхозтардан дээре ажылдаанын демдеглээр керек.

Маслопром черинин белеткелчилери сүт дужаалдазының болгаш садып алыышкының талазы-биле четпес ажылдаан. План күүсетинмейн турарының буруузу оларга база онаажып турар. Чамдык белеткелчилер чогүүр үезинде сүт, саржаг хүлээп алыышкының хандырбас үүл бар, «Бай-Булун» колхозта сүт хүлээп алыкчызы сүт дужаакчыларындан сүттү дыштаныр хүннерде дзы кежээлерде хүлээп албайн турган. Дужаатынган сүттүн бараанчыдылгазынга барааннарны садары ам-даа эки организастатынмаан, түс-түс черлерде чоннуң хереглелиниң үчёду чокка барааннар үндүртүүп турар. Билис идиктер, сапогтар, хөвениг чолдак тоннар болгаш чүгүрлер оон-даа өске барааннар садыглаашкынче үнмейн турар.

Горпо баштаар черинин даргазының оралакчызы эш Казанцев чазактың доктаалын үреп, дужаатынган сүттүн бараанчыылгазынга үндүрүп садар дээн 16 тонна шишкиндини, паалыныг саваларны магазиннерге аваа-ла саттырыгылаппан.

Кызыл районнуң удуртукчулары колхозтарның сүт-бараан фермаларынга барбайн, ында ажыл-херектің байдалын эки билбес болуп турар. Сүттү төгчеглеп, самчыгдап турганы дээш чамдык колхозтарның даргаларынга харыысалга хүлээдириниң хемчегларын олар албаан. Чазактың бадылааны белеткелдер планын күүседири эң-не чугула сорулга болур.

Малды тургузу азыраар үенин дургузунда малга хереглээр бөдүүн чемнер 78 хуу белеткетинген. Саваң сараатталашкыны, тараа богунуң оон-даа өске чемнериниң чыыдазы боттанмайн турар. Колхозтарда мал кажаларының тулуу база чорувайн келген.

Сорулга болаа, сүттүг малдың күскү, кышкы ажаалдазын экижидип тургаш, сүт саалдазын көвүдедири, күрүнеге сүт дужаарының болгаш садарының планын дарый күүседири болур.

Б. ТАГБА.

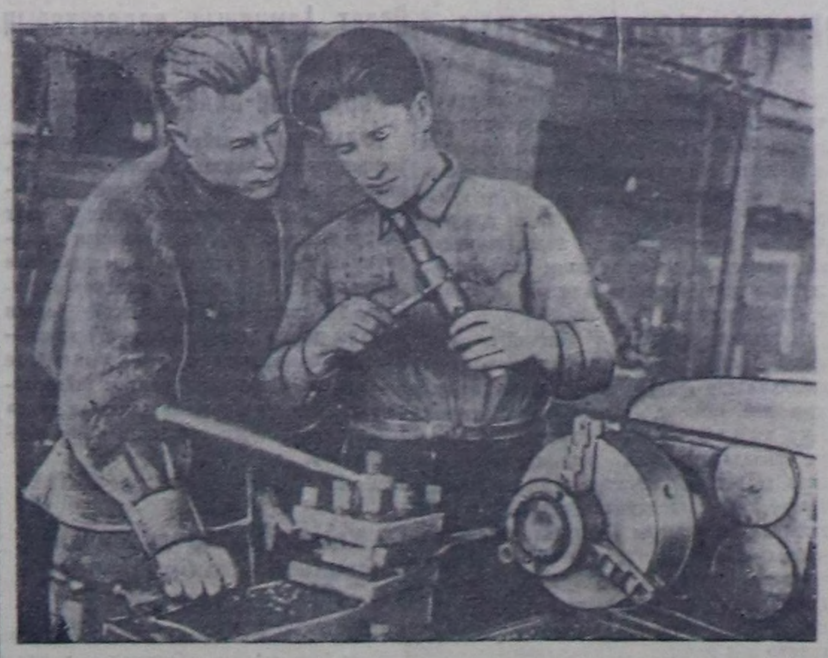

Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга уткуштур Кызыл АТК-ның коллективинин ажылчыннары бедик бүдүрүкчүлүг ажылдап турарлар. Ылангыя токарь Николай Петрович Шатохин бүдүрүлге онаалгазын 160—170 хуу күүседип турар. Бодунуң херээнин кончуг эки мастери, токарь профессияга ынак Николай Петрович токарыга өске улусту база өөредип турар. Ол чүгле ажылга кызымак эвес, харын идепкейлиг хөй-ниитичи.

Чурукта: токарь Н. П. Шатохиннин (оң талазында) токарь херээнге В. В. Ермаковту өөредип турары.

Фото **С. Феоктистовтуу.**

Байырлалга тудугжуларның белээ

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл болур оюнга чедишкинниг ужуражыр дээш Кызыл районнуң Сталин аттыг колхозтуң тудугжулары социалистиг чарышты калбартканнар.

Колхозта тудуг бригадири эш Биче-оолдуң удуртулгазы-биле чуртталганың 7 бажыңнарын, 200 баш хаваннар кирер узуну 25 метр шынарлыг кажааны, 1000 баш дагааларның чылыг кажаазын, кыжын картофель шыгжаары биле узуну 25 метр складты, 16 азырал арыларның харжаа кирер бажыңны болгаш Баян-Хемде узуну 12 метр көвүргүнү ажыглалга киргген.

Тудуг ажылының темпизин дүргедир дээш комсомолчулар С. Биче-оол, Д. Доржу, А. Сарыг-оол олар болгаш тудуг ажылынга дуржулгалыг колхозчулар эштер В. Тас-оол, Тыртык-кыс, Биче-оол олар социалистиг чарыштың мурнакчылары болуп, нормазын ажыр күүседип турарлар.

Колхозта тудуг бригадазы Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнга белек кылдыр бо чылын көрдүнген тудуг планын күүседир дээш кызымаккай ажылдап турар.

А. ХЕРТЕК.

Хүлээлгезин күүседип турарлар

Эрзин районнуң Мөренде «Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артели күрүне мурнунга хүлээлгезин өй-шаанда чедишкинниг күүсеткеннер.

Күрүнеге дужаар эзт планын—100, дүктү—100 хуу кылдыр хуусаа бетинде күүсеткен болгаш күрүнеге садар эзтти—165, дүктү пландан дашкаар 4500 килограмманы дужааган. Сүт, саржагны октябрь 15-ке чедир 56 хуу, үрезин уруушкунун—100 хуу кылдыр, культуралар аяы-биле белеткээн.

Ол колхозта нитилештирген малдың планын 109,2 хуу күүсеткен. Мал чеми сиген, саваң болгаш мякинаны белеткээн. Мал кыштагларынче 19219 центнер мал чемин сөөртүп, ажылды эки организастаан.

Колхоз 4806 баш шээр мал кирер 55 эрги кажааларны септээн болгаш 3 чаа кажааны немей туткан. Чазын чаш малды хүлээп алырынга 8 кажааны белеткээн, 2680 баш өшкү кирер 16 эрги кажааларны септээн болгаш 2 чаа кажааларны, 2000 баш хой, өшкү кирер 6 чаа кажааларның тулуу чоокку хүннерде доостур.

480 баш мыйыстыг бода малга 6 эрги кажааларны септээн, 2 чаа кажааны туткан, 148 баш бызааларга 4 эрги кажааларны септээн, 40 баш бызаа кирер 1 чаа кажааны туткан болгаш бо чылын мал кажааларының тудуг талазы-биле планын—120 хуу күүсеткен.

Культура амыдыралдың болгаш бүдүрүлге тудугларын—100 хуу кылдыр база чуртталга бажыңнарының тудуг планын—80 хуу кылдыр күүсеткен.

Ол колхозта клуб ажылдап, ында үргүлчү кино, оюн болуп турар, база уруглар яслизи, чүнар бажың доктаамал ажылдап турар.

Колхозтуң бүдүрүлгезинде хой фермазының эргелекчизи эш Кан-Хоо, малчыннар Кумбун, Сакпай, Чигжит олар, тудуг бригадазында Дармажап, Даржы олар мурнакчы дуржулгазын көргүзүп турарлар.

А. ШИРИН.

Күскү чер аңдарылгазы

Эрзин районнуң Нарында «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артели күскү күр болгаш курукан чер аңдарылгазын чорудуп турар. Ында МТС-тің трактор бригадазы, колхозтуң хову бригадазы ажылды организастыы-биле чорудуп турарлар.

Дужут ажаан алыышкынын доосканы-биле чергелештир Нарын унунда 37 гектар күр чер аңдарылгазын, Тоозуннутда 100 гектар күр болгаш курукан черлерни аңдарган. Чер аңдарылгазы ам-даа уламчылап турар.

Бо чылын Нарын унунга 200 ажыг гектар черни чарар дээш колхозтуң хову бригадазы кызымаккай ажылдап турар.

Н. НУРСАТ.

Күш-хүннери

Чаа-Хөл районнуң Кара-Талда «Тиилелге» көдээ ажыл-агый артели бо чылдың бир дугаар чартында 34885 күш-хүнүн ажылдаар тургаш, 25338 күш-хүнүн ажылдаан. Колхозта күш-ажыл кылып шыдаар кижи 190, оон иштинде 168 кижи чартык чылдың ажыл нормазын 25073 күш-хүнүнге чедирген.

Күш-ажылга кызымаккай болуп, ажыл нормазын ажыр күүседип турар колхозчулар бар. Чижээ, Х. Балчый—324, А. Нава—216, херээжен М. Айыра—148 күш-хүннерин ажылданнар.

Огород бригадири эш Т. Балчый ажылды чогүүр үезинде эки организастап чорутканы-биле огород бригадазының ажылы эки түннелдиг болган. Баштайгы авансыга Болган болгаш Денгээзин олар 1200—1300 килограмм ажыг тараанны алганнар.

Н. ЧАЖАП.

Эки ажылдыг малчын

Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозта С. Шожал дөрт чыл иштинде совхозтуң хой малын ажаап, чыл-бүрүде оон чаш төлүн менди доруктурып, совхозта мурнакчы малчын болуп турар.

С. Шожал бо чылын Бүгү-эвилелдің көдээ ажыл-агый делгелгезин совхозтуң мурнундан барып көөр аас-кежиктиг болган. Ам үеде Шожал кышка удур малдың чылыг кажааларын болгаш чемгерилге түүлдерин бүрүн белеткеп алган.

Ч. НАМЧАЛ.

КАА-ХЕМ РАЙОНДА

Күш-хүн бүрүзүнге беш килограмм тараа

Каа-Хем районда «Сталинчы орук» колхозтуң тараажылары (хову ажылының бригадири эш Амыян) часкы тарылганы агротехниктиг негелделер өзугаар хандырып, чайгы ажаалдаы болгаш дужут алыышкының эки чорутканынан бо чылын элбекшилдиг дужүттү алган. СЭКП Төп Комитединин февраль-март Пленумунуң доктаалын боттандырыышаан, колхоз бо чылын 480 гектар күр черлерни шингээдип, ол шөлдүң гектар бүрүзүнден 20 центнер, а тараа культураларының оон өске 990 гектар шөлүнүң гектар бүрүзүнден 15 центнер ортумак дужүттү ажаап алган.

Колхоз күрүнеге дужаар тараазының планын МТС-тин ажылдаанынга натура төлевири-биле катай хуусаазының бетинде күүсеткен. Ол ышкаш садып алырының бедиткен өртектерин өзугаар 100 ажыг тоннаны кирген, ам-даа 50 хире тоннаны садарынга белеткеп турар.

Дужүттүң шак ындыг чаагай болганы колхозчуларның ажылдап алганы күш-хүн бүрүзүнге 5,5 килограмм тараа онаажырын хандырган. Баштайгы авансы-биле безин күш-хүнге 3 килограмм тараанны берген, ылангыя чылгычы эш Бюрбю 3 тонна, хову ажылында эш Багымбаа 3,5 тонна, а эш Мыжыыланың өг-бүлези 5 тонна тараа алган.

Ажылдың чедишкиннерин быжыглавышаан, келир чылын оон-даа бедик көргүзүүлелиг болурунга колхоз белетвеп турар. Чайгы болгаш күскү чер аңдарылгазынга 1200 (оон иштинде күр чер 380) гектарны чарып белеткээн, үрезинге 160 тонна кызылтасты, 30 тонна суланы болгаш 20 тонна чингетараанны уруп, оон баштайгы арыглаашкынын доосканы. Үрезин арыглаар «ОС—1» машинада 2 эзлчеглиг 15 кижи ажылдап турар.

Колхозтуң тудуг бригадазында

«Октябрьның 30 чылы» көдээ ажыл-агый артелиниң тудуг бригадазының составы ындыг-ла хөй эвес, ында 12 кижи ажылдап турар. Организастыг удуртулганың болгаш ажыл-ишке ынакшылдыг чүүкүлүн түннелинде ол бригада бердингеен онаалданы чыл санында эки шынарлыг күүседип келген. Моон уламындан колхозтуң төвү Федоровка Каа-Хем районда керуштуг суурларның бирээзи кылдыр уламна калбарып турар.

Колхозчу суурда чараш, бүгү тала-биле таарымчалыг кылдынган чеди чылдың школазы, медицина болгаш ветеринарлыг база культураның өске-даа албан черлери ажылдап турар. Артельдің кежигүннери амгы үеде бажың чаны участоктарлыг, чаагайжыды кылдынган чурттал бажыңнары-биле бүрүн хандыртынган чорук тудуг бригадазының багай эвес ажылдап турарынга факт болур.

Бүдүрүлге планында көрдүнгенин өзугаар бо чылын 4 чурттал бажыңнарын кылыр, а херек кырында 6 чаа бажыңнарны доозуп ажыглалга киргген, ол ышкаш 5 чурттал тудугларын көжүрүп кылган, 300 тонна тараа шыгжаар чаа складты туткан.

Октябрьның социалистиг революциязының 37 чыл оюнга уткуштур Федоровка суурга Ильичиниң лампазы чырытынар. Колхоз бо чылын чаа электри станциязы тудуп алган, амгы үеде оон иштики дериглезин хандырып турар. Ында хөмүр дашбиле одаар 25 ат күштүг локомобиль база нефти кывыы-биле хөделир 25 ат күштүг мотор тургустунган. Станциянын чанында пилораманы мал чеми болбаазырадыр херекселди база ток күжү-биле хөделир кылдыр таарыштыр тургускан.

Суурнуң кудумчуларында адагаштарны кадагылааш, демир удазынызны бүрүн шөйүп, чуртталга бажыңнарынга, школа, культура албан черлеринге чырыткы киирер монтаж ажылын дооскан. Шаңнарда болгаш фермаларда хөй күш негетинер ажылдарны механизастаар хемчеглер алдынып турар.

Колхозтуң тудуг бригадазы иштиниң малын таарымчалыг кажаа турлаг-биле хандырарын база багай эвес боттандырып турар. Сүт-бараан фермазында эрткен чылын чедир кылдынмаан улуг кажааны көрүштүг болгаш иштиниң дериглезин эң таарымчалыг тургускан. Кажаанын ортузунда узун коридорнуң дыи талаларында 60—60 инектер турар клеткалар бар. Кажааның бир ужунда улуг кулук, ында минута бүрүзүнде 600 литр суг сордурар насостут, мал чеми белеткаар түскай бажыңнын, а өске ужунда бокту (автомашинага чүдүргеш, тараа шөлдеринче чорудар) 25 метр черже аппарын турар түскай шугумда херекселлиг.

Кажаанын иштинде бедидир шөйген беш демир шугумнар бар: ийиан—инек бүрүзүнүң тавактарынга суг дамчыдар хоолайлар өскелери—чемни эккеп, а ортузундаазы—клеткалардан бокту урдуруп чоруп турар кылдыр тургустунган. Кажаанын соңгаларын болгаш агаар таарыштырар фиидилациларын дыка эки кылган. Саар инектер турар ол кажааның чанында 90 бызааларны тургузу азыраарынга таарыштыр кылган чаа кажаа база дыка эки туттунган.

Тудуг бригадазының (удуртукчузу эш Чунарев) ол бүгү чедишкиннери болза, күш-ажылдың организастыын болгаш бызанчы бүрүзүнүң эк-сеткилдиг ажылын херечилеп турар. Ол болза, колхозчуларның чаагай амыдыралын улам чечектелирер, ниитиниң малынга таарымчалыг кажаа сүүрну тургузар, мал ажылының культуразын бедилер дээш колхоз баштаар чери (даргазы эш Целищев) болгаш ында парторганизация (секретары эш Каваа) тудуг ажылын боттуг удуртканынга факт болур.

Колхозчу малчыннарның чедиишкини

Малдың өзери эки ажаалда хайгаарладан, чаш төлдү менди доруктурып алырындан хамаржыр. Каа-Хем районда «Октябрьның 30 чылы» колхоз бо чылын шуптту малының өзүлде планын ажыр, ылангыя саар инек 162 баш турар, ам барыы 163, ол ышкаш хаваан база куш өстүрер сорулга ыракта ажыр күүсетинген.

Колхоз күрүнеге эзт, дүк, саржаг дужаар планын хуусаа бетинде күүсеткен, ол ышкаш садып алырының бедиткен өртектерин өзугаар 170 центнер дүктү, 83 центнер эзтти болгаш 5 центнер саржагны саткан.

Мал ажылының эң харыысалгалыг кышкы үезин чоокшулап келген. Бо талазы-биле колхозтуң белеткели база багай эвес. Чаа кажаалар тудар план күүсетинген, кышкы турлаглар септээр ажыл чедиишкинниг чоруп турар. Ол ышкаш 550 тонна силосту салып, 800 тонна сигенни белеткеп алган.

В. БАИР.

Кызылдың бүдүрүлгелеринге үшкү квартал кандыг түннелди көргүскенил

Октябрь 25-те Кызыл хоорайның бүдүрүлгелериниң үш дугаар кварталда ажылының түннелин үндүрген. Совет Эвилелиниң составынга Тываның киргениниң 10 чыл болган алдарлыг оюнга күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннер биле ужуражыр дээш хоорайның бүгү бүдүрүлгелери байырлал мурнунун социалистиг чарыжын калбартканнар. Чүткүлдүг күш-ажылдың түннелинде хөй-хөй коллективтер боттарының алган хүлээлгелерин телептиг күүсеткеннер. Ол дугайын бо чылдың III-кү кварталының планының күүселдези тодаргай көргүзүп турар.

Кызылдың бүдүрүлгелери III-кү кварталдың планын нитизи-биле 113 хуу, бараанныг продукция талазы-биле—114, 3 хуу күүсеткен. Бүдүрүлгелериниң иштинден чүгле мебель цехи, «Тыва тудуг» трестизи планын күүсетпээн. Типографияның коллективи бо чылдың бир, ийи дугаар кварталдарында эки түннедиг ажылдап турган болза, III-кү кварталда бүдүрүлгениң темпизин дыка кудулаткан. Бо ышкаш байдал даранылга комбинадының ажылында база бар. Ынчаарга септелге механиктиг завод ышкаш чамдык черлериниң түннели ам-даа үнмээн. Бүдүрүлгелер чүгле бүдүрүлгениң планныг онаалгаларын күүседириге чедиишкиниг болган эвес. Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның бот-үнезин чиигедириге элээн хөй бүдүрүлгелер бедик көргүзүүнү чедип алган.

Кызылдың тараа дээрбези бот-үнезин 14,4 хуу чиигеткен, азы акша-биле 8 мун рубльди камнап алган; аш-чем комбинады бот-үнезин чиигеткениниң түннелинде 58 мун рубльди, Кызылдың электростанциязы 66 мун рубльди камнап алган. Бо ышкаш чедиишкиннер алгы заводунда база бар. Ынчаарга чамдык бүдүрүлгелер бот-үнезин чиигедир, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер дээш демиселди багай организастаанының түннелинде хөй чарыгдалыг болган. Чижээ, Кызылдың туйбу заводу 91 мун рубльди ажыр чарыгдаан. Раскова аттыг даранылга комбинады бот-үнезин 19,5 хуу чиигетсе-даа саарылга хөреңнилерин рентабельдиг эвес ажыглап турар.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын экижидери улуг ужур-дузалыг. Ынчалза-даа бо чугула херекти чедир үнелевейн турар бүдүрүлгелер бар. Кызылдың аш-чем комбинадының бүдүрүп үндүрүп турар продукциязының шынары сөөлгү үеде баксыраан. Быжырган хлебиниң шынары куду. Туйбу заводу чүгле III-кү кварталдың иштинде безин 26 мун туйбуну, а бүгү сезон иштинде 626 мун туйбуну үрей кылган. Заводтуң хептээн туйбузу хээрек болгаш чаңгыс аай эвес. Типографияның продукциязының шынары багай, ол чорук III-кү кварталда улаг-на дорайтаан.

Дээрбеник тыртырган далганының шынары багай болуп турарындан хлеб быжырар черлер хүлээп албайн турар. Алгы заводунуң кылыгларында куду шынарлыг продукция ам-даа бар. Заводка кылган кидис идиктериниң бир дугаар сорту эвээш. Даранылга комбинадынга даараан 335 мун рубльдің янзы-бүрү кылыглары шынары багайынган болгаш стандарт чогундан складта саарылга чок чыдып турар.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыктырар, оон организациязын чурумчудар талазы-биле ажылды хоорайның хөй-хөй бүдүрүлгелериниң багай тургускан. Моон хараазы-биле ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның талазында боттарының онаашкан ажылынга харыысалга чок, ажыл шагы үзер чорук-тар кайы хөй. Күш-ажылдың сагылга-чурому, ылангыя даранылга комбинадында дыка кошкак. Чүгле III-кү кварталдың иштинде безин 126 кижи ажыл шагы үскен. Комбинатка чүгле сентябрь айда безин 67 кижи бүдүрүлге планын күүсетпээн. Областың мурнакчы бүдүрүлгелериниң бирээзи болур аш-чем комбинадынга сентябрь айда 10 кижи бүдүрүлге планын күүсетпээн. «Тыва тудуг» трестизиниң коллективинде күш-ажылдың сагылга-чурому багай. Моон чылдагааны-биле коллективке бо чылдың тос айларының иштинде 2 мун ажыг прогул болган. Үстүнде ышкаш четпестер типография, электростанция, септелге механиктиг заводта болгаш өске-даа коллективтерде бар.

Үшкү кварталдың иштинде Кызылдың транспорт коллективтери база багай эвес түннелдерни чедип алган. Автобазаның транспортчулары үшкү кварталдың планын тонна-биле 131 хуу, тонна-километр-биле 201 хуу күүсеткен. Олар бот-үнезин 4,5 хуу чиигедип, 11 тонна кывар чүүлү камнап алган. Харыызаа эргелелиниң транспорт конторазы планныг онаалдазын ажыр күүседип, 9 мун литр ажыг кывар чүүлү камнап алган. Облпотребсоюзтуң транспорт конторазы база эки түннелди чедип алган. Чедиишкиннер-биле кады транспорт организациязының ажылдарында улуг четпестер бар. Авторота III-кү кварталдың планын тонна-даа, тонна-километр-биле-даа күүсетпээн. Коллектив бүдүрүлге планын үргүлчү күүсетпейн келген. Машиналарның септелгезинин шынары куду, септелгенин чоруп турар темпизи оожум. Кызылдың автотранспорт конторазында чолаачыларның озал-ондак үндүрер чоруу хөй. Чүгле үшкү кварталда безин 14 озал-ондак болган, а тос айларның иштинде 34 озал-ондак болган. Бо ылерээн четпестер хамыктың мурнунда ады үнген транспорт коллективтериндe күш-ажылдың сагылга-чурумун багай тургусканы-биле тайылбырлатынар.

Хоорайның бүдүрүлгелериниң болгаш транспорт организацияларының администрация черлери, партия, комсомол, профэвилел организациялары күрүнениң планныг онаалгаларын доллур болгаш ажыр күүседириге коллективтиң бүгү күжүн ам-даа чогүүр негелдезинге чедир мобилизаставайн турар. Бүдүрүлгелерде партия организациялары коллективтиң кежигүннериниң ортузунга кижизидилге ажылын куду деңнелге чорудуп, ажылга харыысалга чок, ажыл шагы үзер чорук-тар-биле демиселди кошкак чорудуп турар. Хөй-хөй бүдүрүлгелерде социалистиг чарышты өзу барымдаалап чорудуп, оон күүселдезин негевейн келген. Ажылчыннарның ортузунга мурнакчы дуржулганы нептеретпейн, чогаадыкчы саналдарны калбартырынче сагыш салбайн турган. Кадрларның билиин болгаш мергежилин үргүлчү бедидерин, оларның ажыл, амыдыралынга таарымчалыг байдалды тургузарын администрация черинин удуртукчулары, партия, комсомол, профэвилел организациялары бодунуң хүндүлүг болгаш соңгаарладып болбас чугула сорулгазы кылдыр көөр ужурлуг.

Совет Тыванын 10 чыл оюнга аллар болдурган социалистиг чарышка тиилекчи боолу, бо чылдың III-кү кварталының планын үлегерлиг күүсеткен дээш алгы заводунуң коллективинге (директору эш Маадыр-оол, партия организациязының секреры эш Рощин), болгаш төп автобазага (начальниги эш Макаренко, партия организациязының секретары эш Калинин), Кызыл хоорхомунуң болгаш хоорхүүскомунуң шилчиир кызыл тугун тывысканы.

Т. ОЮН.

Күш-ажылчы колхозчу

Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозтуң колхозчузу М. Доржу төрээн колхозунуң сайзырап, быжыгарынга бодунуң күжүн харамнанмайн ак-сеткилдиг ажылдап турар. Ол 1949 чылдан 1951 чылга чедир колхозтуң тудуг бригадазынга организастыг кызымаккай ажылдаанының түннелинде чуртталганың 40 ажыг чаңгыс-аай хевирлиг чаа бажыңнарын туткан. Колхоз баштаар черинден эш Доржуну эки ажылдаан дээш тараа болгаш өске-даа чүүлдер-биле шаңнаан.

1951 чылдан эгелээш, Доржу колхозтуң мал фермазының малчыны болуп, каларган хоюнуң чаш төлүн чыл-чылда 100 хуу менди ажаап ап, мурнакчы малчын деп санадып турган. 1953 чылда колхозтуң хову бригадазынга эш Доржу база-ла кызымаккай ажыл-ишчизин көргүзүп, чылда 800 куш-хүннүг болган.

Райондан М. Доржунуң үлегерлиг ажылгыр байдалын үнелеп көргеш, Бүгү-эвилелдің Көдээ ажыл-агый делгелгезин көргүскен. Бо чылын М. Доржунуң дуржулгазы-биле оон звенозунуң өстүрген тараазы га бүрүзүнден 25—30 центнер болган. Ам Доржу Бүгү-эвилелдің Көдээ ажыл-агый делгелгезинде көрген чүүлдериниң дуржулгазын барымдаалап тургаш, келир чылын оон-даа бедик дүктү алырын бодунга хүлээнип турар.

М. КОНГАР-ООЛ,
Х. НАРАА.

Колхозтуң аңчы бригадазы

Улуг-Хем районнуң Мичурин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң мурнакчы аңчылары эш Допуй-оолга баштаткан 8 кижилиг бригада районнуң соңгу талакы сыннарынче аттанып чорупканнар. Олар кижи бүрүзү 900—900 рубльдің эң эки шынарлыг өлүүн белеткелге киирерин хүлээнгеннер.

С. МАЧЫЛАЙ.

Үрезин уруушкуну хожудаашкында

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозта (даргазы Даваа-Самбу, агроному Максимчук) 1955 чылга үрезин уруушкунунуң талазы-биле ажыл багай организастатынган.

Дужут ажаан алыышкыны эгелээнден бээр 2 ай чедип турар, ынчалза-даа колхоз бо чылын тараа культураларының талазы-биле 180 тонна үрезинни белеткээр турган болза, амга чедир чүгле 2 тонна үрезин урган. Колхозта тараанын 3 склады бар, ол складтарда грамм-даа тараа урбаан, а складтар чанында арыглары-биле төккен үрезин тараалар изий берген чыдар болгаш тараа арыглаар 2 машиналар септелге чок аная турар.

Ол ышкаш картофельди 50 тоннаны үрезинге белеткээр турган болза, ам чүгле 7 тоннаны урган. Бо чылын картофельден 92 тонна дужүттү алган деп турар, а херек кырында 4 га черниң картофели ол-ла черинге доңган, ажаап алган картофелинин кышка удур чылыглаашкыны багай болганындан доңуп баксырап турар. Колхоз баштаар черн бо талазы-биле дарый хемчег алыры чугула.

С. ЧАТ.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ГЕРМАНИЯНЫҢ ЧАҢГЫС ААЙ ЧОРУУН КАТАП ТУРГУЗАРЫН НЕМЕЦ УЛУС НЕГЕП ТУРАР

Герман Демократтыг Республиканың улус палатазынга соңгулдалар болгаш депутаттарның округ хуралдары, а ол ышкаш улуг Берлиннің улус төлөлекчилеринге соңгулдалар болза, бүгү немец улустуң амыдыралынга кончуг улуг болуушкун болган. Республиканың чону Национал фронтунуң программазы дээш чангыс эң-сеткилдиг бадылаан, ол программада кол черни Германияны тайбың, демократтыг үндезинге каттыштырар дугайында айтырыг әжелеп турар. ГДР-ниң соңгукчулары тайбынче болгаш боттарының төрөөн чуртунуң чаңгыс аай чоруунче чүткүп турар бүгү аксеткилдиг немецтерниң күзел-соруун база катап илереткен.

Соңгулдаларның түннелдери дыка сүркүштүг болгаш үнелеп четинмес. Соңгуур әргелиг 12085380 кижиден 11892849 кижи киришкен азы 98,41 хуу болган. Демократтыг Германияның Национал фронтузунуң кандидаттары дээш 11828877 бадылаашкыннар бердинген азы бадылаашкынга киришкеннериң 99,46 хуузу болган.

Соңгулдаларга белеткелдің үезинде барыын-герман болгаш барыын-берлин реаксылыг парлалга база радио соңгукчуларның күзел-соруун хостуг илередиринге шаптык кадарын орадашпышаан, Герман Демократтыг Республикага удур хоп-нүгүлдүг кампанияны колбарткан. Ынчалза-даа ол өскөнниг пропаганда чедиишкин чок болган.

Соңгулдалар болза, ГДР-ниң чонунуң бүгү кезектериниң бүзүлбас чаңгыс эвин, ажылчы чоннарның чазакка долу идегелдиин, капиталистерниң болгаш помещиктерниң дарлалындан хостуг боттарының чаз амыдыралын улам улуг күш-биле тургузарынга оларның шиитпирлиин көргүскен. Оон-биле соңгулдаларның түннелдери Герман Демократтыг Республика болза, национал эрге-ажыктар дээш герман улустуң демиселиниң чөлөнгижи болур маргыш чок чоруку бадыткаан.

Бо чылдың июльда Герман Демократтыг Республикага бүгү улустуң бадылаашкынын чорутканы билдингир, оон түннелинде республиканың бүгү чону милитаристчи керээлерге удурланып, герман айтырыгны улустуң күзел-соруунга дүүштүр чептүг шиитпирлээри дээш турган турарын илереткен. Бо удаада улус эрге-чагыргазының органнарынга соңгулдалар чоруп турар үеде ГДР-ниң чону боин чагырыкчы болуктерниң милитаристчи планнарын шиитпирлиг буруу шаап турарын болгаш герман айтырыгны Германия-биле тайбың керээзин чарарынга үндезилеп шиитпирлээрин, оон девискээринден эңлеп чагырар шериглерни үндүрерин болгаш нинти герман хостуг соңгулдаларны чорударын негеп турар.

Барыын-герман хөй-ниитиниң эң калбак кезектери ол чөптүг негелдени деткип, аңаа каттыжып турар. Барыын Германияны милитаризастаарының болгаш ону агрессчи шериг блоктарынче киирериниң планнары герман күрүненің чаңгыс аай болгаш хамаарышпас чоруун катап тургузарының сорулгазы-биле дүүшпес, Совет Эвилели мурнунда ышкаш база-ла герман айтырыгны немец улустуң эрге-ажыын барымдаалап үндезин шиитпирлээри дээш турун турар.

Германияның чаңгыс аай чоруун катап тургузар дугайында чугаалажыышкынналарны үргүлчүлээринге Совет чазак беленин илередип турар дугайында В. М. Молотовтуң чугаазын немец хөй-ниити улуг сеткил ханыышкыны-биле уткаан.

«Империалистерниң чарын быдатканы чеден миллион улусту катап каттыштырарын хандырын турар» деп саналдарны ГДР-ниң бүгү чону деткип турарын «Нейес дейчланд» солун демдеглээн. Барыын герман «Нордвест-цейтунг» солуннуң бижээни болза, «Немец бодал өзугаар алырга, чогумчалыг чүве болза, Молотовтуң берлин саналдарын деткизе кандыгыл база ол саналдар дөрт күрүненің чаа чөвүлел хуралынга чедирбес ирги бе деп айтырыг болур».

Бүгү немец улус герман айтырыгны дүрген чөптүг шиитпирлээринге ханы соңгулдалыг, ол чорук Европага тайбынны болгаш аймыл чок чорукту быжыглаарының эрге-ажыктарынга ышкаш немец улустуң Национал эрге-ажыктарынга дүүгүр. Германияның чаңгыс аай чоруунуң дайзыннары кандыг-даа арга-хоргаалдар кылза чөптүг чорук бедизинде барып черле тиилээр.

Германияның төөгүзүнде бир-ле дугаар өзулуг демократтыг болгаш тайбынга ынакшылыг күрүне болур Герман Демократтыг Республика тайбың болгаш чуруттун чаңгыс аай чоруу дээш немец улустуң демиселиниң авангардында чоруп орар. Аңаа чаа бадыткал болза, октябрь 17-де болуп эрткен соңгулдаларга ГДР-ниң чонунуң илереткени сырый каттышкан болгаш бедик медерелдиг чорук, чаңгыс аай тайбынга ынакшылыг, демократтыг болгаш хамаарышпас Германия дээш оон күчүлүг бадылаашкыны болур.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ ТОДА ТУРУЖУ

Чепсегленишкиннерни кызырар болгаш атомнуг, водородтуг база массалыг узуткаашкынның чепсектериниң еске-лаа хевирлерин хоруур дугайында айтырыг талазы-биле улустар аразының керээзин чарар дугайында ССРЭ-ниң төлөлерининг бо чылдың сентябрь 30-де киргени резолюциязының төлевилелин КНО-нун Кол Ассамблеязының Политиктиг комитединде чугаалажып көөру үргүлчүлеп турар.

1954 чылдың июнь 11-деги англи-француз саналдарны үндезин болдурган чаа совет төлевилел делегейниң хөй-ниитизиниң чүүлдүзүнген чугаалажып көрүшкүнү болдурганы парлалгага медеглетинген болгай. Ол айтырыгны чугаалажып көрүнүң чугулазын болгаш чогуур өйүнде болуп турарын Кол Ассамблеяга хөй-хөй төлөлөр демдеглээн. Ынчалзажок, Политиктиг комитетте чугаалажыышкынның чоруп турарын көргүзүп турарын өзугаар алырга, чамдык күрүнелериниң төлөлекчилери айыгынган айтырыг талазы-биле дугуржулга чедип алырынга шаптык кадарын орадажып турар.

Чугаалажыышкынның баштайгы чадазында Англияның болгаш Францияның төлөлекчилери совет саналдарга хамаарыштыр хөй санныг айтырыглар салыры-биле кызыгаарлатынын турганы болгаш ук саналдарны херек кырында чугаалажып көрүнден өйталап турганы характерлиг. Чепсегленишкинни дүжүрер дугайында айтырыгны Политиктиг комитет чугаалажып көрүп турда, чамдык төлөлөр чепсегленишкинни дүжүрериниң идеязынга шуут-ла удурланчып турар янзы-бүрү шериг керээлерин үрүндүр мактап турганнар деп польша делегат чөптүү-биле чугаалаан.

Революцияның совет төлевилелиниң талазы-биле чугаалажыышкында улуг черни чепсегленишкинни кызырар болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектерин хоруур дугайында улустар аразының керээзинин күүселдезин хайгаарап көөрүнге тургустунган турар ужурлуг контроль органының албан хүлөлгелериниң болгаш эргелериниң дугайында айтырыг өлеп турар.

Ындыг орган Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинин иштинге ажылдаар болгаш аңаа бодунуң саналдарын бөөр ужурлуг дөрзин совет саналдар баш бурунгаар көрүп турар. Керээни үреен күрүнелерге хамаарыштыр санкциялар ажыглаар эргени Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинге тыпсыр.

Англияның, Францияның болгаш өлөн каш өске-даа күрүнелериниң төлөлекчилери контроль органының тускай хөделири Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинден хамаарыга чокка «албадаашкын хемчеглерин» ап чорудары «таарымчалыг болурун» бүзүредип көргүзерин орадажып турарлар. Совет төлөлөр оон-биле чөпшээрежи албазы билдингир. Чүге дөрге, ындыг туруш Каттышкан Нациялар Организациязының Уставынга удурланчыр, Уставта чугаалап турары болза, Айыыл чок чоруктун Чөвүлели улустар аразынга тайбыны болгаш айыыл чок чорукту турргузар дээш кол хаглысалганы хүлөөр ужурлуг.

Чамдык күрүнелериниң Айыыл чок чоруктун Чөвүлелин оюп эртип кааптар дээн орадажыышкынында КНО-нун Уставының улустар аразының ол организациязынга доктаадып бергени чаңгыс аай чоруктун принципин үзер дээн кызыдыышкын барын көрбейн барып болбас. Чепсегленишкинни дүжүрер дугайында керээни үреэри-биле холбашкан айтырыгларны көрүп турда төлевилетинип турар контроль органы үндүрген шиитпирни хоруур эргеден өйталаар ужурлуг деп Грециянын төлөлекчизиниң медеглээни таварылга эвес.

Совет Эвилели КНО-нуң Уставын үрээр чоруккa шиитпирлиг удурланып турар. «Хамаарышпас» бүгү делегей контроль органын тургузар талазы-биле саналдарга хамаарыштыр совет төлөлөр болза, ук саналдар 1946 чылдың декабрь 14-те Кол Ассамблеяның чаңгыс үн-биле хүлөөп алганы: «чепсегленишкиннерни иштизи-биле таарыштырарын болгаш кызырарын тодарадып турар принципте» деп алаар резолюцияга үндезини-биле удурланчып турарын үндезин барымдаа-биле билип көрген. Контроль комиссиязының ажыл-чорудулгазы чүгле Айыыл чок чоруктун Чөвүлелиниң иштинге боттанган турар ужурлуун ол резолюцияда тускай шыйып көрген.

Совет саналдарны чугаалажып көөру амдаа доозулбаан. Чугаалажыышкынар чоруп турда өлөн каш айтырыглар талазыбиле көрүшкүннериниң чоокшулажыышкыны төлевилетинип турган болгаш совет төлөлөрниң күүсенишкиннери дугуруушкан шиитпирлер хүлөөп алырынче орукту арганыг-ла болза дүрген тыварынче угланган. Совет Эвилели бодунуң ол орадажыышкынынга делегейниң бүгү чуруттарында миллион-миллион кижилерниң шынгыы негелдерин—чаа дайынның кыжаныын чок кылыры болгаш бүгү дедөгейге тайбыны, аймыл чок чорукту хандырарын удуртулга болдуруп турар.

Д. БОЧАРОВ.

Израиль—ССРЭ найыралдың конгрезиниң доозулганы

ТЕЛЬ-АВИВ. Октябрь 25-те Тель-Авивке Израиль—ССРЭ найыралдың конгрези болдунуң ажылын дооскан. Конгрестиң киржикчилери улустар аразының экономиктиг харылзааларын хөгжүдериниң израиль комитединиң кежигүнү Коганның ССРЭ-биле экономиктиг харылзааларны калбартырының Израильге чугулазының дугайында илеткелин, чогаалчы Ави-шауглуң Израиль биле Совет Эвилелиниң аразында культурлуг харылзааларының дугайында илеткелин база Израиль—ССРЭ найыралдың ниитилелиниң ТК-зының кежигүнү Изральдиң илеткелин дыңнаанар.

Конгресске чалатырган совет төлөлекчилерге чөпшээрел бижик бөөринден өйталаанынга удурланган шиитпирни израиль чазакка чорударын конгресс хүлөөп алган.

Совет Эвилели-биле найыралдыг харылзаалар Израильге амыдыралчы эргежок чугулазын санал бергеннер демдеглээннер. Конгресске белеткелдің үезинде хөй-ниитиниң 173 хуралдарын чорутканын, Совет Эвилелиниң дугайында 185 фотоделгелгелер организастатынган, 200 муң плакаттар болгаш кыйгырыглар үндүртүнгенин, конгрессти деткиринге 100 муң ажыг ат салыышкыннары чыгдынганын конгресске дыңнаткан.

Конгрестиң сөөлгү хуралынга Совет Эвилели-биле культурлуг болгаш экономиктиг харылзааларны хөгжүдериниң эргежок чугулазының дугайында резолюциялар хүлөөп алдынган. «Израиль—Совет Эвилели найыралдың шимчээшкинин» турргузар дугайын конгресс парлаан болгаш ол шимчээшкиннің сорулгаларын база организастыг үндезиниериниг тодарадып гуулар программаны деткээн.

Конгресс декларация хүлөөп алган, ында чугаалап турары болза, Израиль биле Совет Эвилелиниң аразында найыралдыг харылзаалар израиль улуска амыдыралчы эргежок чугула чүүл болур.

(СЭТА).

Совет Армияның солдаттарын болгаш офицерлерин венгр орденнер-биле шаңнааны

БУДАПЕШТ. Дунайга болган үерлөөшкиниң үезинде камгалал ажылдарынга киришкени дээш Совет Армияның солдаттарының болгаш офицерлериниң улуг бөлүүн Венгр Улус Республиканың Президиуму орденнер болгаш медальдар-биле шаңнаан. 5 кижи «Кызыл сылдыс» орден-биле, 18 кижи —«Шылгарангай бараан болганы дээш» деп орден-биле, 57 кижи—«Бараан болганы дээш» деп медаль-биле шаңнаткан. Оон өңгыда, чамдык дайынчылар «Үерлөөшкин үезинде камгалал дээш» деп хүндүлүг хөрек демдектери-биле шаңнатканнар.

(СЭТА).

Кыдатта бир дугааргы саазын комбинадының тудуушкуну

ПЕКИН. Кыдат парлалганың дамчыдып турары-биле алырга, Сунгари хемниң эриинде калбак арга-зэзиниг Биче Хинган районда Совет Эвилелиниң дузаламчызыбиле тудуп турар Кыдатта бир дугаар саазын комбинадының тулуг шөлү калбарган. Комбинаттың тулуу 1957 чылда доостур. Ол комбинат янзы-бүрү сорттуг саазыннарны, оон иштинде электри үлетпүрүнге херектиг тускай сорттуг саазыннарны үжар-чүүл болгаш автомобиль үлетпүрүнге херектиг тускай сорттуг саазыннарны болгаш картоннарны кылып үндүрер. Шаандакы Кыдатка саазыннарның ол сорттарын өске чуруттардан киирип ап турган.

Саазын комбинадың чаа машиналар-биле хандыртынган турар. Комбинатче ыяш материалдарын бөөринден өгелөөш саазынны кылып үндүрүүжеге чедир бүгү бүдүрүлге чорудулгаларын долузу-биле механизастаан болгаш автоматчыткан турар.

(СЭТА).

КУДР-нун бүдүрүлгелеринде күш-ажылчы көдүрлүүшкүн

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилелиниң дамчыдып турарын өзугаар алырга, Корей Улус-Демократтыг Республиканың бүдүрүлгелеринде бүлүрүп үндүрер чүүлдерни көөдүдери дээш чарыш улам калбарып турар. Синьый-чжоуда саазын фабриказының коллективи чарыш үезинде, сентябрьда күш-ажылдың бүдүркчүлүүн 28,6 хуу бедиткен болгаш бүдүрүлге планын 32,98 хуу ажыр күүсеткен.

Чарыш үезинде Ненбениң пос-таазы фабриказының ажылчыннары күш-ажылдың бүдүркчүлүүнүн 55 хуу бедидиишкинин чедип алганнар. Фабриканың коллективи бүдүрүлге планын 24,9 хуу ажыр күүсеткен.

Кәсоннуң пос-таазы фабриказы, Гильчжтүң картон фабриказы болгаш өске-даа бүдүрүлгелер сентябрьда планын ажыр күүсеткеннер.

КУДР-нуң Чиик үлетпүр министерствозу болгаш профэвилелдериниң федерациязы мурнакчы бүдүрүлгелерге шилчиир кызыл туктарны тывыскан.

(СЭТА).

Герман айтырыгның талазы-биле совет саналды Даниянның тайбың талалакчылары деткип турар

КОПЕНГАГЕН. Октябрь 24-те Копенгагенге болуп эрткен тайбың талалакчыларының конференциязының киржикчилери Германияның тайбың катап каттыжыышкынының дугайында айтырыгның талазы-биле дөрт күрүнелериниң чаа чөвүлел хуралын чыыдырар дугайында Совет Эвилелиниң саналын деткиринче Даниянның чазаан кыйгырганнар.

(СЭТА).

Гоминданчы шериглериниң солдаттары, офицерлери КУР-же шилчип кээп турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Куньминден дамчыдып турарын өзугаар алырга, Юньнань можуну хостап турарының үезинде Бирмаже деле берген чанкайшичи шериглериниң 2700 ажыг солдаттары болгаш офицерлери ол можуда улустуң-хосталга армиязының кызыгаар кезектеринге эрткен чыдың чазынындан бөөр дүжүп бергеннер.

(СЭТА).

Гоминданчылар Кыдаттың девискээринче халдаашкынын үргүлчүлеп турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары-биле алырга, октябрь 22-ниң эртенинде Кыдаттың Улустуң-хосталга армиязының эрик камгалалының кезектери Чжэцзян эриинге хөлзөөшкин чорудары-биле шериг корабльдеринге деткидип алган, эрикке душкен чанкайшичи шериглериниң күштүг взводун чок кылган. Үш солдатты тудуп алган.

Октябрь 21-де чанкайшичи 2 самолёт Фуцзянь можунуң Юннин кырынга агаар кызыгаарын эрттип келген. Улустуң-хосталга армиязының зениттиг артиллериязы чанкайшичи бир самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Мао Цзэ-дуннуң Неру-биле ужуражыышкыны

ПЕКИН. Октябрь 23-те Кыдат Улус Республиканың даргазы Мао Цзэ-дун Индия республиканың премьер-министри Джавахарлал Неру-биле ужурашкан деп Синьхуа агентилели дамчыткан.

Ужуражыышкын үезинде кыдат талаан Кыдат Улус Республиканың даргазының оралакчызы Чжу Дэ, Улус төлөлекчилериниң бүгү-кыдат хуралының доктаамал комитединиң даргазы Лю Шао-ци, Бүрүне чөвүлелиниң премьери Чжоу Энь-лай, Улус төлөлекчилериниң бүгү-кыдат хуралының доктаамал комитединиң даргазының оралакчызы Сун Цин-лин, Бүрүне чөвүлелиниң премьериниң оралакчызы Чэнь Юнь, Индияда кыдат элчин Юань Чжун-сянь олар олурушканнар.

Индий таладан Индияның даштыкы хектер министерствозунуң чиңгине секретары Н. Р. Пиллаи, КУР-да индий элчин П. Рагхаван олар олурушканнар.

(СЭТА).

Индияның премьер-министри Нерунуң КУР-нуң чазааның удуртукчулары-биле ужуражыышкыннарының дугайында Синьхуа агентилелиниң дыңнадыы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Кыдат чазактың чалаанын өзугаар Кыдатка барган Индия республиканың премьер-министри Джавахарлал Неру Пекинге бодунуң барган үезинден, октябрь 19-тан 23-ке чедир кыдат чазактың удуртукчулары-биле чугаалажыышкыннар кылган.

Премьер-министр Неру октябрь 19-туң кежээзинде болгаш октябрь 20 болгаш 21-де хүндүс КУР-нуң Бүрүне чөвүлелиниң премьери Чжоу Энь-лай-биле; октябрь 22-ниң эртенинде премьерниң оралакчылары Чэнь Юнь болгаш Ли Фу-чун-биле; октябрь 22-де хүндүс—суг ажылагыйының министри Фу Цзо-и-биле; октябрь 22-де хүндүс премьерниң оралакчызы Дэн Цзы-хуэй-биле болгаш октябрь 23-те хүндүс КУР-нуң эртемнер академиязының президентизи Го Мо-жо-биле база культура министри Шэнь Янь-биле беседалар кылган.

(СЭТА).

Англияның порт ажылчыннарының ажыл соксадыышкыны үргүлчүлеп турар

ЛОНДОН. Лондоннуң порт ажылчыннары үш неделяның дургузунда ажыл соксадыышкыны кылып турарлар. Эп-сеткил каттыжыышкынының ажыл соксадыышкынын чарлаан Ливерпульдуң, Беркенхедтиң, Гуллдуң, Саутгемптоннуң, Гарстонуң болгаш Рочестериң порт ажылдакчылары оларны деткип турарлар. Ам ажыл соксадыышкыны кылып турарларның ниити саны 52 муң кижи ажыл турар, ол болза, Англияның порт ажылчыннарының бүгү санының 70 хуузу болур.

Октябрь 23-түң хүнү ажыл соксатканнарның сырый каттышканының улуг шылгалдазының хүнү болган. Профэвилелдериниң барыын үеелдиг баштыңнары Лондон портунуң ажылчыннарының кезиин ажыче өөн келдирерин меге арганыг-ла чедип алырын болгаш оон-биле ажыл соксатканнарның хүрөөлериниң буурадыр деп орадашканнар. Ынчалза-даа оларның орадажыышкыны буурап дүшкен. Портка митинг болган, аңаа ажылчыннар профэвилелдериниң барыын үеелдиг баштыңнарының чарыдырыкчы чоруун бүрүү шапкан болгаш ажыл соксадыышкынын үргүлчүлөөр деп шиитпирлээннер.

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң дыңнадын турары-биле алырга, октябрь 24-те Лондоннуң Гайд-паркынга ажыл соксадыышкыны кылып турар порт ажылдакчыларының массалыг митингизи болган, аңаа ажыл соксадыышкынынга хаара туттурган Англияның алды өске порттарының ажылчыннары киришкеннер.

Чүк чүдүрүкчүлериниң болгаш порт ажылчыннарының национал профэвилелиниң чиңгине секретары Барретт митингиге чүве чугаалаан: «Төнчүзүнге чедир демиежир бис» деп медеглээн. Ажыл соксатканнарны ажыы-биле деткиринче лейбористиг партияның удуртулгазын ол кыйгырган.

Митингге болган бадылаашкынның түннелинде ажыл соксадыышкынын үргүлчүлөөр деп шиитпирни чаңгыс үн-биле хүлөөп алган.

Англияның чеди улуг порттарының ажылын шуут соксаткан ажыл соксадыышкынының үржүүндан дамайнын баран сөөртүлгезиниң хемчээли үштүң ийизи чедир кызырылган деп Рейтер агентилели демдеглеп турар.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң болгаш Чехословакияның спортсменериниң улустар аразывың чиик атлетика маргылдаалары доозулган

ПРАГА. Совет Эвилелиниң болгаш Чехословакияның спортсменнери киришкен улустар аразының эш-хуунуң чиик атлетика маргылдаалары октябрь 24-те Прагага доозулган.

Маргылдааларның түннелинде ССРЭ-ниң ооллар командазы 117 санны алган, олар чехословак спортсменнерден 22 хөй санны алганнар. ССРЭ-ниң хөрөөженнер командазы 72 санны алган, чехословак спортсменнер 34 санны алган.

Прагага болган маргылдааның ийи хүнерчиниң дургузунда делегейниң ийи чаа рекордтун (Вадимир Куц 5 муң метрге чарышка болгаш үш англи мильге) турргускан, бүгү-эвилелдің үш база 5 национал чехословак рекордтарны тургускан.

Совет болгаш чехословак чиик атлетиктериниң маргылдаалары Чехословакияның ажылчы чоннарының улуг соңуургалыг болдурган. Маргылдааның болуп эрткени стадионга ийи хонуктун дургузунда үүс мүң ажыг көрүкчүлер келген. Маргылдааларга Чехословакияның Коммунистиг партиязының болгаш чазактың удуртукчулары, а ол ышкаш ССРЭ-ниң элчини Н. П. Фирюбин болгаш дипломаттыг корпустарының өске-даа кежигүннери олурушканнар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

ЧАРЛАЛ

Тыва областың национал хөгжүм-шии театрынга октябрь 29-та Сталинчы шаңналдың лауреады Салчак Токаның

„БОТТАНГАН КҮЗЕЛ" ДЕП ШИИЗИ ҮНЕР.

Шииниң эгелээр шагы кежээкиниң 8 шак, касса кежээкиниң 5 шактан эгелеп ажыддаар. Дирекция.

1955 чылда

„ШЫН" СОЛУННУН

чагыдылгазын хүлөөп алыры эгелөөн.

Чагыдылганы „Союзпечатьтың" Кызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлөлекчилери хүлөөп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

12 айда—52 рубль 20 копеек.
6 айда—26 рубль 10 копеек.
3 айда—13 рубль 05 копеек.
Неделда 5 үнер

Моон-биле кады областың:

„Тувинская правда", „Тыванын аныяктары—Молодёжь Тувы", „Сылдысчыгаш"

солуннарының болгаш „Агитаторнуң блокнодунуң"

ЧАГЫДЫЛГАЛАРЫН БАЗА ХҮЛӨӨП АП ТУРАР.
КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ!
СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨЙҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫНАР!

„СОЮЗПЕЧТАЬ".

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң орулакчызының 3—88, партийжи амыдырал пропаганда, көдөө ажыл-агый, культура болгаш амыдырал килдистериниң, бухгалтерияның—3—65, харыысалгалыг секретарының, үлетпүр болгаш транспорт килдизиниң 4—98, иштики информация, чагаа килдизиниң — 3 — 68.

ТС—02527. Культура эргелелиниң типографиязы